גרויסע שרפה אין „ווידזעווער מאנופקטור"
פרטים זעה אויה דער 4-טער זייט

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען.

פייער פאלקסבלאט

Nr. 277/1572 | Łódź, Sroda 25 listopada 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, טו כסלו תרפ"ט | Nr. 277/1572

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

גרויסער סקאנדאל אין די סיים-קולוארען
דעפ. פאלאקעוויטש פאטשט דעם אוקראינער דעפ. כרוצקי.
מינ. סקלאדקאווסקי ענטפערט דעם דעפ. גרינבוים.

וואַרשאַ, 27. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער בודזשעט-קאָמיסיע איז פאָרגעקומען די ווייטערדיגע דעבאַטען איבער'ן בודזשעט פון אינערן-מיניסטעריום. דעפ. ראָמבסקי איז אַרויסגעטרעטן געגען דער מיליטאַריזאַציע פון מלוכה-אַדמיניסטראַציע און פאָליציי. די זעלבסטפערוואַלטונגען זענען פערענדערט געוואָרען אין רעגירונגס-קאָמיסאַריאַטען, דער רעדנער אונטערשטיצט דעם פאָרשלאַג וועגען אויסשטרייכען דעם דיספאָזיציע-פאָנד פון אינערן-מיניסטעריום, הגם דער רעדנער האַלט, אַז דער מיניסטער פערזענליך איז אַ סימפּאַטישער און אָפּ-פערוויליגער מענש.

מיניסטער סקלאַדקאָווסקי: און איך אייך נישט ה 'פרעוועס.

דעפ. ראָמבסקי: נו, מילא איז דאָס אַנ'איינ-זייטיגע סימפּאַטיע.

דאַן רעדט נאָך דעפ. קיערניק און דאָס וואָרט בעקומט דער אוקראַינער רעפּוטאַט צעלעוויטש.

אויף דער זיצונג איז פאָרגעקומען אַ גרויסער סקאַנדאַל. בעת חזרן רעדע האָט רעפּוטאַט צעלע-וויטש ערקלערט, אַז בשעתו האָט גראַף אובאַראָוו געזאָגט: „מ'טאָר נישט רייצען די געפיהלען פונ'ם פוילישען דור וואָס האָט גענומען אַ דירעקטען אַנ-טייל אינ'ם אויפשטאַנד". דאָס ראָזינע וואָלט איצט געראַפט אָנגעווענדעט ווערען בנוגע די אוקראַינער.

דעפּ. פאָלאַקעוויטש: דאָס האָט נישט קיין שיכות צ ורי אוקראַינער.

דעפּ. כרוצקי (צו דעפּ. פאָלאַקעוויטש): אויב אַזוי זייט איהר נישט דערוואַקסען אַפילו צו גראַף אובאַראָוו, נאָר איהר זייט אַ פּשוטער זשאַנדאַרם.

דעפּ. פאָלאַקעוויטש: וואָס האָט איהר גע-זאָגט?

דעפּ. כרוצקי: דאָס וועל איך אייך שפּעטער ערקלערען.

ווען דעפּ. כרוצקי איז שפּעטער אַרויס פון דער זיצונג כדי צו געהן אויף דער זיצונג פון דער בילדונגס-קאָמיסיע איז אין קאָרידאָר איהם נאָכגעגאַנגען דעפּ. פאָלאַקעוויטש און ערקלערט:

ווען איהר וואָלט געווען אַ פּאָלאַק און נישט אויס-גענוצט דאָס צו נאַציאָנאַליסטישע קאַמפען, וואָלט איך אייך געפּאַטשט.

דעפּ. כרוצקי: משוגענער!

דעפּ. פאָלאַקעוויטש דרעהט זיך צו כרוצקי און לאָזט איהם אַראָפּ איינם נאָכ'ן אַנדערען צוויי פּעטש.

דעפּ. כרוצקי: דאָ סוענען פּוילישע מעטאָרען פון פּאָליטישען קאַמף.

דעפּ. פאָלאַקעוויטש האָט וועגען געשעהענעם מיטגעטיילט דעם סיים-מאַרשאַלעק.

באַלד אויף דער זיצונג האָט דעפּ. טשאַפּיג-

(ענדע זעה 8-טע זייט)

נאָך קורצע ליידען איז נעכטען געשטאָרבען אין עלטער פון 74 יאָהר מיין ליבער מאַן, אונזער ליבער פאָטער, שוויגערפאָטער און אורגרויספאָטער

נ"ע דוד יוסף בן חיים שלמה ז"ל פערל

(לאַנגיעהריגער סוחר אין לאדז)

אַלע בעקאַנטע און פערוואַנדטע ווערען געבעטען צו קומען צו דער לויה, וועלכע קומט פאָר היינט מיטוואָך, 1,30 מיטאָג פון טרויער-הויז פּולנאָצנאַ 5.

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

2765

8-זונג שאכטעל-מאכער!

היינט, מיטוואָך, דעם 28-טען נאָוועמבער, 8 אַ זייגער אין אָווענד קומט פאָר אין לאָקאַל פון האַנדווערקער-קלוב, פּאָלודניאָוואַ 4

אַנ'אַלגעמיינע פערזאַמלונג

וועגען וואַהלען פון א פערוואַלטונג.

בעמערקונג: די וואָס וועלען נישט קומען וועט זיין אַ בעוויז, אַז זיי ווי-לען נישט אָנטייל נעהמען אין דער אַקציע, וואָס מיר ווילען אַדורכפיהרען.

די פערוואַלטונג.

2763

אַכטונג קרעדיטאָרען

פון דער פירמע ה. ראָזען (זגערזשער 46)

אין אייערע אייגענע אינטערעסען ווערט איהר אויפגע-פאָדערט צו קומען היינט 9 אַ זייגער אָווענד צו לעדערמאַן (שקאָלנע 6) וועגען אונטערנעהמען אַ געמיינזאַמע אַקציע געגען ה. ראָזען.

די בעפאָלמעכטיגטע

ז. בימסע, ה. לעדערמאַן.

הרב
הירצל הארצשטארק
האט זיך איבערציגען אויף
זשעראָמסקיעגאָ (פאנסקא) 3
רוג קאנסטאַנטינער.

קליינהענדלער-פעראיין

אין די האַלעס און מערק אין לאדז אגראדאווא 10

מיטוואָך, דעם 12-טען דעצעמבער, 7 אַ זייגער אין אָוועטד וועט אין לאָ-קאַל פון קליינהענדלער-פע-איין פון די האַלעס און מערק (אַגראָדאָוואַ 10) אונטער'ן פאָרזיץ פון וואַהל-קאָמיסאַר צו דער האַנדעלס-קאַמער פאָרקומען

אוואהל-פערזאמלונג

מיט דער טאָג-אָרדנונג:

וואהלען פון אראַט-מיטגליד צו דער האנדעלס-קאַמער

די פערוואַלטונג.

2750

די פערוואַלטונג פון
הויז-פערוואלטער-פעראיין

מאַכט בעקאַנט, אַז דאָס עהרען-געריכט, וואָס איז פאָרגעקומען דעם 12. נאָוו. ד. י. צווישען די ה"ה ישראל עדעליסט, פערוואַלטער פון הויז פּאָלודניאָוואַ 25 און די פערטרעטער פון קוה-בעזיצער-פעראיין, האָט נאָכ'ן אויסהערען פון די פער-אינטערעסירטע פערזאָנען, בעשלאָסען צוליב דעם, וואָס ה' ישראל עדעליסט איז געווען מאַטעריעל פעראינטערעסירט אין דעם אַדורכפיהרען די עקסמיסיע פון דעם שטיבעל פּאָלודניאָוואַ 25, אין וועלכען עס ווערט געדאַווענט שוין איינינע יאָהר, און צוליב דעם מיטהעלפען פון אַדורכפיהרען די אונטערגעשטעלטע עקסמיסיע, ווערט ער (ישראל עדעליסט) אויסגעשלאָסען פון פעראיין, און דעם בעשלוס פער-עפענטליכען אין דער טאָג-פרעסע.

די פערוואַלטונג פון הויז-פערוואַלטער-פעראיין.

2764

2 שניידער-געזעלען

צו מאַגאַזין-אַרבייט זוכען אַרבייט. צו ערפאַהרען ביי אַפּאַטשינסקי פּיעטריקאָווער 33.

קעטלערינס

ווערען געזוכט.

איך צאָהל פאַבריקס-פּריי-זען און אַלע וואָך אויס-צאָהלונג. צו ערפאַהרען דזשעלנאַ 22, אין דער ביער-האַלע.

2753

א שטוב

מיט אַ פראָנט-פענסטער, עלעקטר. ליכט, איינגאַנג דורך דעם טויער אויף לאַ-דען אָדער וואוינשטוב פער זאָפאָרט אָפּצוגעבען צו ער-פאַרן ביי J. Piotrkowski Kilińskiego 23.

2752

א ענטפער אויף א ביזוויליגער אנאנס

אַזוי ווי ה' וואַלדפויגעל, וואָס האָט געאַרבייט ביי מיר אַלס אַנ-געשטעלטער 2 יאָהר און מיט 3 חדשים צוריק איז ער אַרויסגעטראָטען פון מיין געשעפט, און נעכטען האָט ער פערעפענטליכט אַנ'אַנאָנס אין „נייעם פאָלקסבלאַט", אַז איך האָב אַרויסגעלאָזט אין גאַס וועקסלען מיט זיין אונ-טערשריפט אין זענען פאַלש, ערקלער איך, אַז אַזעלכע וועקסלען האָב איך נישט געהאַט און דאָס איז פון איהם אַ ביזוויליגקייט, כדי צו בעשמוצען מיין נאָמען. אין ערקלער, אַז מעהר וועל איך איהם נישט ענטפערן אין דער פרעסע, נאָר ביים פּראָקוראָר וועל איך איהם געבען אַנ'ענטפער.

משה בלאוואט, נאוואמיעסקא 10.

2763

דעם טיפסטען ביילייד דרי-קען מיר אויס אונזער ג. חבר

אברהם קאשא,

צום טויט פון זיין ברודער

שמעלקע ז"ל

זייט געטרייסט, חבר אברהם מיט אייער פרוי מיט דער האָפנונג, אַז איהר וועט מעהר פון קיין צער נישט וויסען.

די פערוואַלטונג פון צענטר. ראַד-פאַרקעהר-פעראיין, זאַוואַדזקאַ 5.

2762

דער געוואַלדיגער שטורם
האָט זיך איבערגעטראָגען אויפ'ן מיטעללענדישען ים.

פּאַריז, 27. (א.וו.) דער שטורם, וואָס האָט געהערשט אין לאַמאַנש־קאַנאַל האָט זיך בערוהיגט. די קאָמוניקאַציע אין קאַנאַל איז צוריקגעשטעלט געוואָרען. דאַגעגען איז נאָך נישט צוריקגעשטעלט געוואָרען די זרי שטערט די טעלעפאָנישע און טעלע־גראַפישע פערבינדונג, אויך איז נאָך נישט צורעכט געמאַכט געוואָרען די עלעקטרישע בעלייכטונג און אין שטאָט איז פינסטער.

רוים, 27. (אַטע) דער שטורם האָט זיך אַ־ריבערגעטראָגען אויפ'ן מיטעללענדישען ים און בו־טעוועט מיט אַ געוואַלדיגער קראַפט איבער סי־ציליען. שיפען געהען אונטער. די שאָדענס זענען אונגעהויער.

פּאַריז 27. (אַטע) די שאָדענס וואָס דער לעצטער שטורם האָט געמאַכט אין פראַנקרייך און בעלגיען זענען גאָרנישט אָפּצושאַצען, ביז איצט ווייס מען וועגען 24 מענשליכע קרבנות.

קאָפּענהאַגען, 27. (אַטע) עס קומען ווייטער אָן ידיעות וועגען אונטערגעגאַנגענע שיפען אויף די דענישע וואַסערען. אין גאַנצ קרענעמאַרק איז מען נאָך נישט געקומען צו זיך נאָך דעם געוואַלדיגען שטורם.

מאַדריד, 27. (א.וו.) מ'מעלדעט וועגען אַ געוואַלדיגען שטורם וואָס בושעוועט נעבען די פּיר־ענעען־איזועל אויפ'ן שטילען ים. דער שטורם האָט פערניכטעט אַ דריטעל פון דעם קאָקאָס־שניט.

פון פיל שיפען אויפ'ן אָפענעם ים דערהערען זיך נאָך פערצווייפעלטע הילפס־רופען.

בערלין, 27. (ספּ. טעל.) נעכטען איז בײַ די האָלענדישע ברעגעס אונטערגעגאַנגען די איי־טאַליענישע שיף „סאַלענטאָ". די מאַנשאַפט, וועלכע איז בעשטאַנען פון 25 מענשען איז אונטערגע־גאַנגען אין די אויגען פון עטליכע טויזענד מענשען, וועלכע האָבען זיך געפונען אויפ'ן ברעג.

מ'האָט אַרויסגעשיקט 3 אַעראָפּלאַנען זיי וואָ־לען אַראָפּוואַרפען שטריק צו קענען צוציהען די שיף צום ברעג. דאָס האָט זיך אָבער נישט איינגע־געבען.

רוים, 27. (ספּ. טעל.) אין דרום און מי־טעל־איטאַליען הערשט אַ גרויסער שטורם, אין ספּעציאַ און נעאַפּאָל זענען געמאַכט געוואָרען גרוי־סע פערוויסטונגען.

50-יעהריגער יובילעי
פון א יודיש-אונגאַרישער צייטונג.

בודאַפּעשט, (יט"א) דאָס יודיש־אונגאַרישע וואָכענבלאַט „עגיענלעשעג" פייערט איצט זיין 50־יעהריגע עקזיסטענץ. אין שייכות, דערמיט האָט די צייטונג בעקומען אַ רייה בעגריסונגען פון יודיש־אונגאַרישע פערזענליכקייטען, וועלכע ריהמען די טעטיגקייט פון דער צייטשריפט אַרום קאַמף פאַר די יודישע רעכט אין אונגאַרן.

די אַלמנה נאָך אליעזר בן-יהודה אין פּאַריז.

פּאַריז, (יט"א) פרוי חמרה בן־יהודה, די פרוי פון פערשטאָרבענעם בעריהמטען העברעאי־שען פילאָלאָג אליעזר בן־יהודה איז אויפ'ן וועג פון אַמעריקאַ אָנגעקומען קיין פּאַריז.

די קאַטעדרע פאַר העברעאישע און יודישע ליטעראַטור
אין סאַלאָניקער אוניווערזיטעט.

סאַלאָניקי, (יט"א) די קאַטעדרע פאַר העב־רעאיש און יודישע ליטעראַטור אויפ'ן סאַלאָניקער אוניווערזיטעט, וואָס איז פאָרמעל געגרינדעט גע־וואָרען נאָך אין יאָהר 1926, איז נאָך ביז־איצט נישט בעזעצט געוואָרען. דער קאַנדידאַט אויף דעם פּאָסטען, וואָס איז פאָרגעלעגט געוואָרען דורכ'ן אַטענער אוניווערזיטעט, פּראָפ. לאַזאַרא בעלעלי איז אַ לאַנגע צייט, צוליב פערשידענע פאָרמעלע טעמים, נישט בעשטעטיגט געוואָרען. ענדליך איז פּראָפּ. בעלעלי די טעג נאָמינירט געוואָרען, אָבער אַלס אויסערגעוועהנליכער פּראָפעסאָר. פּראָפּ. בע־לעלי האָט זיך דערפיהלט געטראָפען מיט דער ראָ־זיגער רעגראַדירענדער בעשטימונג און האָט די נאָ־מינאַציע נישט אָנגענומען דאַן איז די קאַטעדרע פאָרגעלעגט געוואָרען דעם בעקאַנטען העברעאישען פילאָלאָג ד"ר יצחק עפּשטיין, וועלכער האָט אָבער אויך דעם פּאָסטען נישט אָנגענומען, מאָטיווירענ־דיג דאָס דערמיט, אַז ער איז בעשעפטיגט מיט אַ רייה וויסענשאַפטליכע אַרבייטען אין ארץ־ישראל.

אַזוי אַרום בלייבט די קאַטעדרע פאַר העברע־איש אין סאַלאָניקער אוניווערזיטעט אונבעזעצט.

אַ פאָנד צוריק צו עפענען די „ישיבת תורה ודעת".

ניו־יאָרק, (יט"א) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז צוליב מאַנגעל אין געלד געשלאָ־סען געוואָרען די „ישיבת תורה ודעת" אין ברוק־לין. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָבען זיך פערזאַ־מעלט לערך 200 רבנים אונטערן פאָרזיץ פון הרב עפּשטיין. אַלע רעדנער האָבען אויפגעוויזען, וואָס פאַר אַ וויכטיגע תורה־אַנשטאַלט די ישיבה איז, און אַז עס מוזען אָנגעווענדעט ווערען אַלע כוחות זי צוריק צו עפענען.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצוגעבען אַ קול־קורא נאָך הילף צו אַל ערבנים און שוהל־פּרעזידענטען פון גאַנץ אַמעריקאַ און קאַנאַדע וועגען שטיצען די ישיבה. חוץ דעם איז געשאַפען געוואָ־רען אַ קאָמיטעט פון 15 רבנים אויף צו פיהרען אונטערהאַנדלונגען מיט די לעהרער און מורים פון דער געשלאָסענער ישיבה וועגען אומקעהרען זיך צו דער אַרבייט.

די קאָנפערענץ האָט אויך אויסגעקליבען אַ קאָמיטעט פון דרייסיג, וואָס זאָל זיך איינטיילען אין קלענערע גרופּען און געהן איבער די הייזער פון בעקאַנטע יודען און בעטען הילף פאַר דער ישיבה.

ראַבּי סימאָן אויף אַ מיטאָג אין ווייסען הויז.

וואַשינגטאָן, (יט"א) ראַבּי אַבּרהם סימאָן און זיין פרוי זענען אויפגענומען געוואָרען אין „ווייסען הויז" אויף אַ מיטאָג דורך פּרעזידענט קולידזש און פרוי.

אַרביטראַזש-אָפּמאַך
צווישען כינאַ און איטאַליען.

לאָנדאָן, 27 (אַטע). אין שאַנכיי איז נעכ־טען אונטערגעשריבען געוואָרען אַן אַרביטראַזש־אָפּמאַך צווישען כינאַ און איטאַליען.

40 קרבנות ביי אַ צוזאַמענשטויס צווישען פּאַרטיי-געגנער.

לאָנדאָן, 27 (אַטע) אין דער שטאָט פּועבלאַ אין מעקסיקאַ איז געקומען צו אַ צוזאַמענשטויס צווישען אָנהענגער פון פערשידענע פּאַרטייען. 10 פּערזאָן זענען גע'הרג'עט געוואָרען, 30 פער־וואונדעט.

די קראַנקהייט פון ענגלישען קעניג.

לאָנדאָן, 27 (אַטע) אין געזונד־צושטאַנד פון ענגלישען קעניג איז נישט פאָרהאַן קיין בעסערונג. די טעמפּעראַטור איז 38,1. די לונגען־קראַנקהייט האָט זיך נישט פערשטאַרקט.

טיפוס-עפּידעמיע אין ליאָן

פּאַריז, 27 (אַטע). די טיפוס־עפּידעמיע פערשפּרייט זיך, נעכטען זענען געשטאָרבען 7 מענשען. מ'האָט אָנגעהויבען פאָרשען די וואַסער־לייטונג, ווייל מ'האַלט, אַז פון דאָרט איז געקומען די עפּידעמיע.

וואורשט פון געפּגרטע פערד, קראַנקע בהמות און הינד.

טשענסטאָכאָוו, 27 (ספּ. טעל.) די פּאָליציי־איש־סאַניטאַרע מאַכט אין טשענסטאָכאָוו איז געפאַלען אויף די שפּורען פון אַ פערברעכערישער אַפּערע.

אַ וואורשט־הורטאָווניע פון פּ זען האָט גע־שיקט קיין טשענסטאָכאָוו פערשידענעלייי וואורשטען, וועלכע זענען אויסגעאַרבייט געוואָרען פון גע'פגר'טע פערד, קראַנקע בהמות און פון הונד.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַפּערע זענען ביז איצט אַרעסטירט געוואָרען 12 פּערזאָן.

דריי גאַסען אין פייער.

לאָנדאָן. 27 (אַטע). אין וועלינגטאָן, ניי־זעלאַנד קומט פאָר אַ שרעקליכע שרפה, וועלכע האָט אַרומגענומען 3 האַנדעלס־גאַסען פון דער דאָזיגער גרויסער שטאָט. בעת'ן לעשען די שרפה זענען 2 פייערלעשער שווער־פערוואונדעט געוואָ־רען. צו לעשען די שרפה ווערען אויך בענוצט די מאַטראָסען פון דעם ענגלישען קריגס שיף. די שאָדענס בעטרעפען ביז איצט 1 מיליאָן דאָלאַר.

אַ יודיש מיידעל אין ירושלים
צוגעכאַפּט דורך איהר אַראַבּישען געליבטען אין מיטען גאַס.

ירושלים, (יט"א) אין דער אַלט־שטאָט איז אויף דעם וועג פון דער אַרבייט אַ היים צוגעכאַפּט געוואָרען דורך מוזולמענער אַ יודיש מיידעל. די עלטערען פון דעם מיידעל האָבען דורך דעם ראַבּי־נאַט אויפגעפאָדערט די פּאָליציי אויסצוזוכען דאָס פערשוואונדענע מיידעל. ענדליך איז דאָס מיידעל געפינען געוואָרען און געבראַכט געוואָרען אין דער פּאָליציי, וואו זי האָט ערקלערט, אַז זי וויל אָנ־נעהמען דעם איסלאַם און חתונה האָבען מיט דעם אַראַבּער, וועלכער האָט זי אַרויסגע'גנב'עט.

טרומפּעלדאָר-דענקמאַל אין א"י

ירושלים, (יט"א) ווי עס טיילט מיט די פער אייניגטע קאָמיסיע פאַר דער שאַפונג פון אַ טרומ־פּעלדאָר־דענקמאַל, איז דער סקולפּטאָר מעלניקאָף בעפולמעכטיגט געוואָרען צו מאַכען דעם דענקמאָל, וועלכער וועט אויפגערעקט ווערען צום צעהנטען יאָהר־צייט פון יוסף טרומפּעלדאָרס טויט, איבער זיין קבר, ווי אויך איבער די קברים פון די פער־טיידיגער פון תל־חי.

פערזאַמלונג פון דייטשען פּראָ-פּאַלעסטינאַ-קאָמיטעט אין דרעזדען.

דרעזדען, (יט"א) דאָ איז פאָרגעקומען די פּירטע עפענטליכע פערזאַמלונג פון דייטשען פּראָ־פּאַלעסטינאַ־קאָמיטעט בײַם אַנטייל פון קרוב 900 דעלעגאַטען און געסט.

רעגירונגס־פּרעזידענט ד"ר הויפּטמאַן, פאָרזי־צער פון דער פערזאַמלונג האָט בעגריסט די געסט און גערעדט וועגן דער ביז־איצטיגער אַרבייט פון דייטשען פּראָ־פּאַלעסטינאַ־קאָמיטעט. אין נאָמען פון דער זאַקסישער רעגירונג האָט די פערזאַמלונג בעגריסט דער קרייז־קאָמיסאַר בוק.

אַ גוטע ווענדונג פאַר נאַפט-סוחרים

דאָס וועה־געשריי פון די יודישע נאַפט־סוחרים צוליב דעם רואינירענדיגען בעשלוס פון סינדיקאַט פון דער נאַפט־אינדוסטריע האָט געפונען אַ גינס־טיגען אָפּקלאַנג אין די קרייזען פון די נאַפט־אינ־דוסטריעלער.

אַ גרויסע צאָהל ראַפינעריעס, וואָס געהערען צום סינדיקאַט, האָבען זיך אַרומגעזעהען, אַז דער דאָזיגער בעשלוס, וועלכער איז מכלומרשט אויסען די טובה פון די ראַפינעריעס, איז כלל נישט אין אינטערעס פון די נאַפט־פּראָדוצענטען, וועלכע וועלען אַזוי אַרום אַרויסגעטריבען ווערען פון מאַרק דורך די שטאַרקערע ראַפינעריעס, וואָס האָבען גוט פערצווייגטע האַנדעלס־אָרגאַניזאַציעס. בײַ דער מעהרהייט פון די סינדיקאַט־מיטגלידער בעמערקט זיך דעריבער אַ נייגונג צו רעווידירען דעם אויבענ־דערמאָהנטען בעשלוס פון סינדיקאַט און ערלויבען די ראַפינעריעס צו ליפערן נאַפט־פּראָדוקטען אויף ציסטערנע פרייזען אויך צו פּריוואַטע סוחרים.

די דאָזיגע ענדערונג אין דער שטימונג איז שוין געקומען צום אויסדרוק אויף דער קאָנפערענץ פון די ראַפינעריעס, וואָס איז לעצטע וואָך אָפּגע־האַלטען געוואָרען אין וואַרשאָ. אויף דער דאָזיגער קאָנפערענץ האָט געדראַפט אונטערגעשריבען ווע־רען דער אָפּמאַך וועגען דער בילדונג פון סינדיקאַט. אָבער אומדערוואַרטעט פאַר די איניציאַטאָרען האָט איינע פון די ראַפינעריעס געפאָדערט אַרויפשטעלען אויף דער טאָג־אָרדנונג די פראַגע וועגען רעווידירען דעם בעשלוס, וואָס צילט אַרויסצושטויסען די פּריוואַטע סוחרים פון נאַפט־האַנדעל. עס האָט זיך אַנטוויקעלט אַ שאַרפע דיסקוסיע און די קלענערע ראַפינעריעס האָבען זיך אַלע אַרויסגעזאָגט געגען דעם בעשלוס, וואָס בע'עוולה'ט די סוחרים.

די פאָרשטעהער פון „סטאַנדאַר נאָבעל" האָ־בען אָבער דאַן ערקלערט, אַז זיי מאַכען אָפּהענגיג זייער צושטעהן צום סינדיקאַט דערפון, אַז דער בעשלוס געגען די פּריוואַטע סוחרים זאָל בלייבען אין זיין קראַפט, צוליב די דאָזיגע מיינונגס־פערשי־דענהייטען האָט זיך די קאָנפערענץ פערצויגען מיט צוויי טאָג לענגער, ווי ס'איז געווען געפּלאַנט און סוף כל סוף איז מען זיך פונאַנדערגעגאַנגען מיט נאָר־נישט, אָפּלייגענדיג דאָס אונטערשרייבען פון אָפּמאַך ביז'ן 3־טען יאַנואַר 1929.

ס'איז צו ערוואַרטען, אַז די נעענדערטע שטי־מונג לגבי די סוחרים וועט ש'ין אין די נאָהענטסטע טעג אָננעהמען קאָנקרעטע פאָרמען און ס'וועלען אָנגעקניפּט ווערען דירעקטע אונטערהאַנדלונגען צווי־שען דעם סינדיקאַט פון דער נאַפט־אינדוסטריע מיט דער פאָרשטעהערשאַפט פון די נאַפט־סוחרים.

ווי מ'ניט איבער, ענטוויקעלט זיך די אָרגאַני־זירונגס־אַקציע פון סוחרים סינדיקאַט ערפאָלגרייך, אַרומנעהמענדיג, וואָס אַמאָל ברייטערע קרייזען פון די פּער־אינטערעסירטע. אַזוי ווי דאָס געהערען צום סינדיקאַט ליגט אין אינטערעס פון יעדען איינצעלנעם סוחר, איז צו ערוואַרטען, אַז ש'ין נאָר אינגיכען וועט דער סינדיקאַט אַרומנעהמען פולע 100 פּראָ־צענט פון דער נאַפט־בראַנזשע.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאַמפּאַניעץ.

מיט'ן אָנטייל פון די ליבלינגס־אַרטיסטען באָריסאָווא, ראַבינאָוויטש און די בעקאַנטע פּרימאַדאָנאַ נאַדיאַ קאַרעני
די 5־טע וואָך ווערט געשפּילט די שלאָגער־פּיעסע!
15.000 מענשען האָבען בעוואונדערט די שענע הערליכע אָפּערעטע; גאַנץ לאָדז רעדט, אַז עס איז אַ חוב פון יעדען איינעם צו געהען אין יוד. טעאַטער און זיך אַמוזירען אויף די שענע אָפּערעטע מיט 25 נומערן געזאַנג און טענץ די לעצטע 3 מאָל!
פרייטאָג, דעם 30־טען, שבת, ד. 1־טן, זונטאָג ד. 2־טען, 9 אין אָוונד
חלומות פון ליבע
אין 3 אַקטען מיט 25 נומערן געזאַנג און שענע טענץ פון ליליען, רעזשי: ל. ראַבינאָוויטש.
ב.עמ.: יעדער, וואָס קויפט אַ בילעט, בעקומט אומזיסט דעם לייט־מאָטיוו פון „חלומות פון ליבע", געזונגען דורך קאַרעני־ראַבינאָוויטש.

צו ביליגע פרייזען שבת, 3.30 נאָכמ. שרה שיינדעל פון יעהופּעץ
לעבענס־בילד אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון לאַטיינער.
הויפּט־ראָל „שבתי גולם"—דער בעליבטער אַרטיסט א. קאַמפּאַניעץ.

מאָנטאָג ד. 2־טן, 9 אָוונד גרויסע „קאַווקאַזער ליבע" אין 3 אַקטען פון שגר, פּאָפּול. פּרעזש. פון 1 ביז 2.50 מוזיק פון פּ. סאַנדלער.

ס'נעמט אַנטייל (לויט א. ב.) פּריען: בעזמאַן, באָריסאָווא, נאַדיאַ קאַרעני, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פּאַדערמאַן, קאַמפּאַניעץ. מענער: אַריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאַטקאָוו, ניי־הויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאַמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.
אַדמינ.: מ. אַרנוואַלד. מוזיק. לייטונג: ל. זעלמאַן. בילעטען אין פילהאַרמאָניע־קאַסע.
אַנאָנס!!! פרייטאָג, ד. 7. דעצ. קומט פאַר די פּרעמיערע פון „די פערשעהמטע כלה"

ו.י.ז.א. אײַלאָקאַל פון „הזמיר" אַל. קאָשטשושקי 21
זונטאָג, דעם 2־טען דעצ. ד. י. קומט פאַר אַ פאָרלעזונג פון דער בעריהמטער שריפטשטעלערין
רחל פייגענבערג
אויף דער טעמאַ:
„די פרוי פון אונזער צייט פאַר'ן עפענטליכען משפּט"
(פראַגמענטען פון אַ נייער דראַמע).
צום אָנהויב אַ איינלייטונגס־רעפעראַט מיט פאָלגענדע טעזיסען: די פרוי בײַ יודען און בײַ אַנדערע פעלקער. — די בעציהונג בײַ יודען צו דער פרוי. — ווער זענען די קרי־סיקער פון דער מאָדערנער יודישער טאָכטער?
בילעטען צו בעקומען יעדען אָוונט בײַ דער קאַסע אין „הזמיר" (אַל. קאָשטשושקי 21).

לאָדז. 28 נאָוועמבער 1928

„נייער פאָלקסבלאַט“

לאָדז. 28 נאָוועמבער 1928

די ירושה פון צאַר'ס ממשלה.

אין „לוב. טאג.“ שרייבט ש. י. סטופּניצקי:

געווען אַמאָל אַ צאַר אין רוסלאַנד, די מעשה איז שוין ועהר לאַנג. נאָכ'ן צאַר איז ש'ין געווען אַ פאָלקס־רעגירונג, שפּעטער זענען געקומען די באָלשעוויקעס. פון צאַר און זיין פאַמיליע איז קיין זכר נישט געבליבען, מען ווייסט אַפילו נישט וואו זייער געביין איז אַהינגעקומען. אָבער די ירושה פון צאַר איז געבליבען. מיר מיינען נאַטירליך נישט די „ריאַמענטען פון צאַר'ס קרוין“, מיט וועלכע מען האַנדעלט אויף אַלע מערק, נאָר די פּאַפּירענע ירושה, די בעריהמטע געזעצען און גזרות פון צאַר'ס נגאַר. מיט וועלכע אַ וועלט טאַטערט זיך און קען זיך קיין עצה נישט געבען. מיט אַזאַ שטיקעל ירושה, מיט אַ פּאַפּירענעם „בריליאַנט פון צאַר'ס קרוין“ האָט אונזער סיים זיך איצט פערנומען און עס איז רערביי אַרויסגעקומען זעהר אַנ־אינטערעסאַנטע זיצונג; עס האָט זיך געהאַנדעלט וועגען די בעריהמטע בעשרענקונג פאַר פּאָליאַקען און יודען צו קויפען ערד אין די מערב־גובערניעס פון אַמאָליגען רוסלאַנד.

מיט די געזעצען געשעהן ממש ניסים. איינער אַנ'אַדוואָקאַט אין דער פּראָווינץ, ה' מוזיקאַנט פון ביעלסק־פּאָדליאַסקי האָט זיך גענומען מיט אַ צייט צוריק די מיה צו שרייבען די געשיכטע פון געזעצען דערביי האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די בעשרענקונגען האָט קערענסקי'ס רעגירונג אין יאָהר 1917 אָפּגעשאַפט, שפּעטער איז געקומען דער פּוילישער ערשטער קאָמיסאַר פאַר די מזרח־קרעסען ה' אָסמאָלאָווסקי אַ צווייטען מאָל אָפּגעשאַפט די בעשרענקונגען אויף גרונד פון אַ ספּעציעלער פולמאַכט. אַ דריטען מאָל זענען ווידער די גזרות אָפּגעשאַפט געוואָרען דורך עפּיס אַ פערא‍ָרדנונג, דריי מאָל האָט מען די גזרות מבטל געמאַכט און זיי שטעהן כסדר צוריק אויף תחית המתים!

ווי אַזוי דאָס קומט פאָר, מיט וואָס האָבען עפּעס די געזעצען זוכה געווען, עס זאָל ביי זיי געשעהן ניסים און פאַר וואָס אונזערע רעפּוטאַטען בענוצען זיך נישט מיט'ן מעמאָריאַל פון ה' מוזיקאַנט, וועלכער איז זיינער צייט געוואָרען צוגעשטעלט, אויסער אין די פערשידענע אינסטאַנצען. אויך דעם סענאַטאָר שרייבער און דעם רעפּ. ראָזמאַרין, איז נישט פערשטענדליך. עס ווייזט אָבער אויס, אַז אַ'יך אין די הויכע פענסטער האָט מען זיך דערשראָקען פאַר'ן מיסטישען, פערבאָרגענעם כח פון צאַר'ס געשריבענע בריליאַנטען, וואָס לאָזען זיך באין אופן נישט בעגראַבען און מען האָט בעשלאָסען זיי ברענגען אַ קרבן. אין דער רעדאַקציע פון דער קאָמיסיע, וואָס האָט פאָרגעלעגט די בעשרענקונג אָפּצושאַפען, האָט דער פּרעמיער באַרטעל אַריינגעטראָגען אַנ'אויסבעסערונג: „די געזעצען ווערען בטל נאָר בנוגע דער פּוילישער בעפעלקערונג“. ד. ה. מען האָט געוואָלט ברענגען יודען פאַר אַ קרבן, אפשר וועט זיך דעם צאַרס גייסט בערוהיגען. אָבער דאָ איז געשעהן עפּעס אַזוינס אויף וואָס קיינער האָט זיך נישט געריכט: דאָס „איינסעל“, אָט די טרייע רעגירונגס־פּאַרטיי, וואָס איז פאָראויס מסכים מיט אַלץ, וואָס די רעגירונג טוט, האָט דאָסמאָל נישט געוואָלט שטימען פאַר'ן פּרעמיער באַרטעל'ס אויסבעסערונג. זיי האָבען פערלאָזען דעם זאַל און ממילא איז די אויסבעסערונג דורכגעפאַלען.

נאַטירליך ווענען מיר נאָך פון דער ירושה נישט פּטור, זי וועט נאָך וואַנדערען אין די קאָמיסיעס און עפּעס וועט בלייבען. אינטערעסאַנט איז אָבער דער נייער טערמין, וואָס שאַפט זיך ביי אונז „נאָר פאַר פּאָליאַקען“.

אין די רוסישע צייטען האָט מען געוואוסט, אַז עס זענען דאָ רוסען און עס זענען דאָ „אינאָראָדצעס און אינאָוויערצעס“, ד. ה. „אַנדערש גלויבינע און אַנדערש שטאַמינע“. די טיילונג פון דער בעפעלקערונג אויף צוויי מינים איז דורכגעגאַנגען ווי אַ רויטער פאָדים דורך די גאַנצע רוסישע געזעצגעבונג. אויסער דעם איז נאָך געווען אַ בעזונדער קאַפּיטעל „קראַמיע יעווריעוו“, אויסער יודען, וואָס איז געוואָרען צוגעלעגט אַלס בעזונדערע מתנה, צו געוויסע געזעצען פאַר יודען. אין קיין שום לאַנד הייסט מען נישט פון דער טיילונג אויף אַנדערש גלויבינע און אַנדערש שטאַמינע. פון קיין „אויסער“ הייסט מען אויך נישט. דאָס געזעץ גילט פאַר אַלע בירגער. עס קען נאָר זיין אַנ'אויסנאַהם פאַר פערברעכער, וועלכע האָבען פערלוירען זייער רעכט אויפ'ן גרונד פון אַ געריכטס־אורטייל. דאָס זעלבע גילט אויך פאַר פּוילען. וועלכע האָט אין איהר קאָנסטיטוציע אָנערקענט און פּראָקלאַמירט די גלייכבערעכטיגונג פון אַלע בירגער אָהן אונטערשיד פון גלויבען און אָפּשטאַמונג. הייגט וואָס זאָל דאָס היי־סען די נייע פאָרמול „נאָר פאַר פּאָלאַקען“ וואָס דער ה' פּרעמיער וויל איינפיהרען?

ווער זענען אין פּוילען פּאָליאַקען? צי מיינט מען דערונטער די, וואָס געהערען צום קאַטוילישען גלויבען, וועט דאָך אויסקומען, אַז למשל זשעראָמסקי איז נישט קיין פּאָליאַק, ווייל ער האָט נישט געהערט צו דער קאַטוילישער קירך! אויב מען מיינט ווידער דערונטער אַלע, וואָס געהערען צו דער קריסטליכער אמונה, קומט אויס, אַז די מחמעדאַנער, קאַראַימער, יודען און אפשר נאָר בוריס־טען, וואָס געפינען זיך אפשר ערגיץ, ווערען אויסגעשלאָסען און עס שאַפט זי'ך ווידער דאָס אַלטע „אינאָוויערצי“ פון די רוסישע צייטען!

מיר זעהען, אַז די פאָרמול איז גאָר נישט אַזוי איינפאַך, עס איז אַ וואָרט, וואָס לאָזט זיך אַזוי לייכט בענוצען אין אַ געזעץ און עס איז נאָר אַ וואונדער, ווי אַזוי אונזערע יוריסטען האָבען זיך אויף דעם נישט אָפּגעשטעלט.

נאָר ווי די מעשה זאָל נישט זיין, לאָזט מען אונז נישט פערגעסען דעם צאַר און זיינע חסרים. אויב מען האָט שוין דריי מאָל אַ גזרה מבטל געמאַכט, לעבט זי כסדר ווידער אויף און בעווייזט זיך אין פערשידענע גלגולים ביז צו דער לעצטער פאָרמולירונג פון פּרעמיער באַרטעל. צי וועלען מיר ענדליך אַמאָל פּטור ווערען פון דער ירושה?

לאַגע פון די יודען אין פערשידענע לענדער.

בעריכט פון לואי מאַרשאַל פאַר'ן יודיש־אַמעריקאַנישען קאָמיטעט.

(קאָרעספּאָנדענץ פון ניו־יאָרק צום „נייעם פאָלקסבלאַט“).

אויף דער לעצטער סעסיע פון יודיש־אַמעריקאַנישען קאָמיטעט האָט לואי מאַרשאַל אָפּגעגעבען אַ בעריכט וועגען דער לאַגע פון די יודען אין פערשידענע לענדער. אין אַלגעמיין האָט לואי מאַרשאַל פעסטגעשטעלט, אַז די לאַגע פון די יודען אין פערשידענע לענדער האָט אין משך פון די לעצטע 3—4 יאָהר אַרויסגעוויזען אַ טענדענץ צו פערבעסערען זיך. די צאָהל אַנטי־יודישע עקסצעסען איז געפאַלען, די נישט־אָפיציעלע יודען־פרעסערישע פּראָפּאַגאַנדע איז טיילווייז קלענער געוואָרען. אַנ'אויסנאַהם בילדען די געשעהענישען אין אַראַרעאַמארע (רומעניען), וואָס האָבען אַרויסגערופען אַנ'עמפּערונג אין דער גאַנצער ציוויליזירטער וועלט און די לעצטע געשעהענישען אין אונגאַרן, פרייער אָפּאָטעמענדיג פון די פערפאָלגונגען, האָבען די יודען געוואָנענט זייער גאַנצע ענערגיע צו דער קהלה־אַרבייט, זייער רעליגיעזע און קולטורעלע אינטערעסען, דעם בילדונגס־וועזען, אויך אַזעלכע פּראָבלעמען ווי עמיגראַציע, ווירטשאַפטליכע רעקאָנסטרוקציע און ארץ־ישראל־אויפבוי.

אַריבערגעהענדיג צו שילדערען די לאַגע אין בעזונדערע לענדער, האָט לואי מאַרשאַל ערקלערט, אַז אַמווינציגסטען לאָזט זיך די פערבעסערונג פון דער יודישער לאַגע בעמערקען אין טערקיי. אַ דאַנק די אינטערווענצען פון יודיש־אַמעריקאַנישען קאָמיטעט איז געלונגען אָפּצוהאַלטען אויף אַ יאָהר צייט דאָס אַרויסשיקען די הייטלאָזע פון קאָנסטאַנטינאָפּאָל, צווישען וועלכע עס געפינען זיך פיל יודען.

דאָס צוריקציהען זיך פון העגרי פאָרד פון דער אַנטיסעמיטישער אַקציע איז געווען אַ שווערער קלאַפּ פאַר די האַקענקרייצלער אין עסטרייך און אַנדערע לענדער. אין אונגאַרן איז די ענדערונג פון „נומערוס קלאַוזוס“ נישט דורכגעפיהרט געוואָרען נישט אין טעאָריע און נישט אין דער פּראַקטיק.

אַריבערגעהענדיג צו דער לאַגע אין פּוילען, האָט לואי מאַרשאַל ערקלערט, אַז נישט רעכענענדיג איינינע אינצידענטען, איז פּוילען פּראַקטיש געווען פריי פון אַנטיסעמיטיזם אין משך פון פערגאַנגענעם יאָהר. די עקאָנאָמישע לאַגע פון די פּוילישע יודען בלייבט אומגינסטיג. לויט'ן בעריכט פון „דזשאָינט“ האָבען אין משך פון יאָהר 1927 העכער אַ מיליאָן יודען גענאָסען פון די קרעדיט־אינסטיטוציעס, וואָס זענען געגרינדעט געוואָרען מיט דער הילף פון „דזשאָינט“.

אין סאָוויעט־רוסלאַנד רוקען זיך אַרויס אויפ'ן ערשטען פּלאַן 3 פּראָבלעמען: די יודישע לאַנדווירטשאַפטליכע קאָלאָניזאַציע. די אינדוסטריאַליזאַציע פון די יודישע שטאָטישע מאַסען, דער וואוקס פון אַנטיסעמיטיזם. אין חודש אויגוסט פון לויפענדען יאָהר איז פערענדיגט געוואָרען דער 4־יאָהריגער קאָלאָניזאַציע־פּלאַן אין סאָוויעט־רוסלאַנד און עס איז געשלאָסען געוואָרען אַנ'אָפּמאַך מיט דער סאָוויעטישער רעגירונג, וועלכע האָט זיך פערפליכטעט צו אַסיגנירען צעהן מיליאָן דאָלאַר פאַר דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין משך פון די ווייטערע צעהן יאָהר, אויב די זעלבע סומע וועט געשאַפען ווערען דורך די אַמעריקאַנער יודען. פאַר דער דאָזיגער טעטיגקייט איז געשאַפען געוואָרען אַ נייע אָרגאַניזאַציע: „די אַמעריקאַנער געזעלשאַפט פאַר יודישע קאָלאָניזאַציע אין סאָוויעט־רוסלאַנד“.

עס זענען אויך אָנגענומען געוואָרען אַ רייה שריט, כדי צו פערבעסערען די שווערע לאַגע פון די האַנדווערקער אין די שטעטלעך און אַריינציהען די דעקלאַסירטע עלעמענטען אין דער אינדוסטריע. עס איז פערגרעסערט געוואָרען די שטיצע פאַר די יודישע פּראָפעסיאָנעלע שולען. די רעגירונג און די פּרעסע אין סאָוויעט־רוסלאַנד פיהרען אַנ'ענערגישע אַקציע געגען אַנטיסעמיטיזם, וואָס פערשפּרייט זיך אויך צווישען די אַרבייטער און אַפילו מיטגלידער פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. די אַנטי־רעליגיעזע טעטיגקייט פון דער יעווסעקציע איז פאָרטגעזעצט געוואָרען אין משך פון פערגאַנגענעם יאָהר אָבער אין אַ קלענערען מאַסשטאַב, ווי פריהער.

אַריבערגעהענדיג צו דער לאַגע אין ארץ־ישראל, האָט לואי מאַרשאַל ערקלערט, אַז די אַרבייטסלאָזיגקייט איז בעהערשט געוואָרען אויף אַזוי פיל, אַז עס איז מעגליך געוואָרען אָפּצושטעלען דאָס אויסצאָהלען די אַרבייטסלאָזען־אונטערשטיצונגען. דער עקאָנאָמישער קריזיס אין לאַנד האָט כמעט נישט אָנגעריהרט די לאַנד־ווירטשאַפטליכע קאָלאָניזאַציע. די אַלטע קרן־היסוד־קאָלאָניעס האָבען שוין געדעקט 85 פּראָצענט פון זייערע חובות, און עס זענען אויסגעצאָהלט געוואָרען סובסידיעס אין דער הויך פון 8000 פונט. אין פערגלייך מיט 27,000 פונט אין יאָהר 1926. די שטאָטישע ענטוויקלונג האָט זיך צוליב דעם קריזיס נאַטירליך פערשפּעטיגט, עס זענען אָבער פערהאַן סימנים, אַז אין דעם פּרט וועט זיך די לאַגע אויך ענדערן. אין דער אינדוסטריע לאָזען זיך מערקען געוויסע צייכענס פון אויפלעבונג.

שילדערענדיג די לאַגע פון יודישען בילדונגס־וועזען אין ארץ־ישראל, האָט לואי מאַרשאַל פעסטגעשטעלט, אַז אין יאָהר 1927־28 האָט די אַלגעמיינע צאָהל יודישע שולען בעטראָפען 275 מיט 26,537 שילער, אין דער צאָהל האָבען זיך 222 שולען מיט 18.611 שילער געפינען אונטערן אויפזיכט פון דער ציוניסטישע עקזעקוטיווע.

יאַנקל דער פּראַמשטשיק פון מאַסטי ווערט בעגליקט

דערפאַר, וואָס ער האָט אין 1920 געראַטעוועט אַ פּוילישע מיליטער־אָפּטיילונג.

דאָס ביאַליסטאָקער „נייע לעבען“ גיט איבער:

קינד און קייט קענען אין מאָסטי דעם אַלטען יאַנקעל באַיאַרסקי; אָבער ווען איהר וואָלט קומען אַהין און זיך נאָכפרעגען אויף איהם מיט זיין נאָמען „יאַנקעל באַיאַרסקי“, וועט אייך זעלטען ווער קענען געבען אַנ'ענטפער, ווייל אין מאָסטי קענען איהם כמעט אַלע בלויז אונטער'ן נאָמען „יאַנקעל דער פּראָמטשיק“; דעם דאָזיגען נאָמען האָט ער זיך פערדינט דורכדעם, וואָס שוין יאָהרענלאַנג פערנעהמט ער זיך מיט איבערפיהרען אויף אַ גרויסען הילצערנעם פּראָם דורכגייערס און דורכפאָהרערס איבערן ניעמאַן, וועלכער פליסט דורך אין כאַמע שטעטעל.

און האָט מיט'ן אַלטען „יאַנקעל דער פּראָמשטשיק“ די טעג פּאַסירט אַ געשיכטע, וועלכע איז איצט די סענסאַציע פון מאָסטי און אַלע אַרומיגע שטעטלעך.

אין יאָהר 1920, אין דער צייט פון דער פּויליש־באָלשעוויסטישער מלחמה, איז ביי מאָסטי פּאָר געקומען אַ בלוטיגע שלאַכט צווישען פּוילישע מיליטער מיט די באָלשעוויקעס.

די פּוילישע חילות זענען צוליב דער איבערמאַכט פון געגנער געווען געצוואונגען אָפּצוטרעטען און איין אָפּטיילונג וועלכע איז בעשטאַנען פון אַ קאַפּיטאַן מיט אַ צעהנדליג זעלנערס, איז ביינאַכט אָפּגעשניטען געוואָרען פון זייער פּולק און פערבליבען אין מאָסטי; אַזוי ווי די באָלשעוויקעס זענען שוין געווען נאָר נאָהענט, האָט די פּוילישע אָפּטיילונג געקענט זיך ראַטעווען נאָר דורך אַריבערשיפענדיג זיך אויפ'ן צווייטען זייט ניעמאַן, כדי דאָרטען זיך צו פעראייניגען מיט די איבעריגע חיילות.

ווי קריגט מען זיך אָבער אַריבער אויף דער אַנדערער זייט, ווען אַרום איז חושך, מ'זעהט נישט קיין לעבעדיגען נפש (מחמת אַלע איינוואוינערס האָבען זיך בעהאַלטען אין די קעלערס) און דער פּראָם שטעהט אָהן שטריק, אַזוי, אַז ס'איז אומעגליך מיט איהם זיך צו בענוצען.

די פּוילישע אָפּטיילונג האָט אָנגעקלאַפּט אין אַ דערבייאיגע הויז און זיך דערוואוסט, אַז דער איינציגער, וואָס קען זיי קומען צו הילף, איז נאָר דער אַלטער יאַנקעל פּראָמטשיק.

די זעלנערס זענען גלייך אַוועק צו איהם און, הגם, פון נאָהענט האָבען זיך שוין געהערט די שאָסען פון די באָלשעוויקעס, האָט דער אַלטער יאַנקעל, ריזיקירענדיג מיט'ן לעבען, אַריבערגעפיהרט די פּאָליאַקען אויף דער צווייטער זייט און אַזוי אַרום זענען זיי ניצול געוואָרען פון אַריינצופאַלען אין די באָלשעוויסטישע הענד.

זינט יענער געשעהעניש זענען אַריבער אַכט יאָהר צייט און ביים אַלטען יאַנקעל האָט זיך שוין די גאַנצע געשיכטע אויסגעוועפּט פון זכרון.

מאַכט זיך אַ מעשה, אַז מיט עטליכע וואָכען צוריק האָט מען אין מאָסטי געשטעלט אַ דענקמאָל פאַר אַלע „וואָס זענען דאָרט געפאַלען אין די שלאַכטען פון יאָהר 1920.

צו דער פייערליכקייט זענען געקומען אַ סך הויכגעשטעלטע מיליטער־לייט, וועלכע זענען אַריבערגעפיהרט געוואָרען אויף דער צווייטער זייט ניעמאַן דורכ'ן אַלטען פּראָמשטשיק.

ווען אַלע אָפיצירען זענען אַראָפּ פון פּראָם, האָט איינער פון זיי זיך פּלוצים אָפּגעשטעלט, אָנגעהויבען זיך אויפמערקזאָם צוצוקוקען צום אַלטען יאַנקעל, נאָכדעם איהם אַ קלאַפּ געטון אין פּלייצע און געזאָגט:

— געדענקסט, ווי דו האָסט אונז מיט אַכט יאָהר צוריק אַריבערגעפיהרט ביינאַכט איבער'ן ניעמאַן און דורכדעם אונז געראַטעוועט פון די באָלשעוויקעס? וויבאַלד מיר האָבען דערלעבט דעם 10־טען יאָהרטאָג פון פּוילענס אומאָפּהענגיגקייט, ביסטו ווערט אַ בעלוינונג!

ס'זענען אַריבער נאָך עטליכע וואָכען, און פּלוצלונג, שבת דעם 10־טען נאָוועמבער, ערב דעם יאָהרטאָג פון פּוילענס בעפרייאונג, האָט יאַנקעל באַיאַרסקי דערהאַלטען אַנ'אָפיציעלע טעלעגראַפישע אויפפאָדערונג, תיכף צו קומען קיין וואַרשאָ און זיך מעלדען אין ביוראָ פון מלחמה־מיניסטעריום.

דער אַלטער יאַנקעל איז נישט טויט, נישט לעבעדיג אַוועקגעלאָפען צום רב פרעגען אַנ'עצה, וואָס צו טון, מחמת ער איז קיינמאָל אויף זיין לעבען נישט געווען ווייטער ווי אַ פּאָר קילאָמעטער אַרום מאָסטי, און אַזאַ ווייטע נסיעה האָט איהם דעריבער זעהר געשראָקען.

האָט דער רב זיך מרחם געווען אויפ'ן אַלטען און מספים געווען איהם צו בעגלייטען קיין וואַרשאָ.

יאַנקעל האָט געליען ביי אַ גוטען פריינד אַ נייעם שפּאָגענעם פּעלצעל, אויסגעשמירט די שטיוועל און זיך געלאָזען אין ווייטען וועג, בעגלייט מיט געוויי פון זיינע שטובינע, וועלכע האָבען געמיינט, אַז ווער ווייסט, וואָס ס'וועט אין וואַרשאָ מיט איהם טון.

ווי גרויס איז אָבער געווען דעם אַלטענס איבערראַשונג, ווען ער האָט דערזעהן אין מלחמה־מיניסטעריום רעמזועלבינגן אָפיציר, און דער לעצטער האָט איהם געפרענט, וואָס פאַר אַ בעלוינונג פערלאַנגט ער פאַר דער הילף, וועלכע ער האָט אין צייט פון דער מלחמה געגעבען דער פּוילישער מיליטערישער אָפּטיילונג.

יאַנקעל האָט אַרויסגעשטאַמעלט, אַז ער וועט זיין צופרידען מיט אַלץ, וואָס מ'וועט איהם בעווילינגען צו געבען, און דער אָפיציר האָט איהם דערלאַנגט אַ לעבענסלענגליכע קאָנצעסיע אויף שנאַפּס אָהן שום אָפּצאָהלען און שטייערן.

דער אַלטער האָט זיינע אויגען נישט געגלויבט, און ערשט ווען ער איז מיט'ן רב אַריין צו אַנ'אַדוואָקאַט און יענער האָט זיי אויסגעטייטשט די קאָנצעסיע, האָט ער פערשטאַנען דעם גרויסען גליק, וואָס איהם האָט געטראָפען.

מלא שמחה איז יאַנקעל צוריקגעקומען אַ היים, אין שטעטעל, וועלכע הערט זיך אַלץ נישט אויף צו ווינען צוליב אָט דער מאָרנער געשעהעניש.

מאָטעלע לונער.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען.

פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86

נעהמט אָן פון $8-9^1/_2$ פריה און פון $3^1/_2-4^1/_2$ נאָכמ.

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, tel. 26-02

אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעציעל פאַר לונגען־און הארץ־קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג־זון. אין דערהיים פון 3—5 נאָכמיטאָג.

צוריקגעקעהרט.

Dr. med. J. LUBICZ

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער.

איינענע פּראַצאַווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אָפּעראַציעס, אַזוי: וויקלאַרקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסט־ליכע פיס, גאַרסעטען א. ז. וו.

עמפּפאַנגט פון 5—7 אין אָווענד.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

28 מיטוואך — טו כסלו תרפ"ט

נאוועמבער

זון־אויפגאנג 7.21
זון־אונטערגאנג 3.31

גרויסע שרפה אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור"

(וו) פארטאג, בעת דעם שליסען פונ'ם גומער האבען מיר דערהאלטען אנ'אלארמירענדע ידיעה, אז אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור" האט אויסגעבראכען א ריזיגע שרפה.

דאס פייער האט זיך אנגעהויבען אין דער פארבעריי און בליץ־שנעל זיך גענומען פערשפרייטען איבער די איבעריגע פאבריקס־אפטיילונגען. עס זענען אלארמירט געווארען אלע אפטיילונגען פייער־לעשער און די פאליציי. [illegible]

אונזער ספעציעלער שליח איז אונז אין דער לעצטער מינוט מודיע, אז די שרפה איז געלונגען צו לאקאליזירען און ארום פינף א זייגער האבען שוין ס'רוב פייערלעשער פערלאזט דאס טעריטאר־יום פון דער ווידזעווער מאנופאקטור. אויפ'ן ארט זענען געבליבען איינינע פייערלעשער־אפטיילונגען, אויף צו ליקווידירען ענטגילטיג די שרפה.

דער שאדען איז נישט בעדייטענד.

דאס פייער האט נישט אנגענומען קיין ברייטערען כאראקטער, א דאנק דעם, וואס די פייערלעשער פון דער ווידזעווער מאנופאקטור זענען בעצייטענס צוגעטרעטען צו דער רעטונגס־ארבייט.

די סיבה פון דער שרפה איז נאך נישט פעסטגעשטעלט.

קאנפליקטען אין די פאבריקען.

דער דויערנדער שטרייק אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור".

(2) צוליב דעם, וואס די אונטערהאנדלונגען וועגען דעם סכסוך אין דער ווידזעווער מאנופאקטור זענען געבליבען שטעהן „אויף א טויטען פונקט", האבען די קלאסען־פעראיינען צוזאמענגערופען א בעריכטס־פערזאמלונג פון די שטרייקענדע ארבייטער. די רעפערענטען, סענאטאר דאניעלעוויטש און דער לייטער פון קלאסען־פעראיין האבען אפגעגעבען די ארבייטער א גענויען בעריכט וועגען דעם גאנג פון אלע קאנפערענצען אין ארבייטס־אינספעקטאראט, וועלכע האבען צו קיין הסכם נישט געבראכט. די בעריכטען האבען ארויסגערופען אנ־אויפרעגונג צווישען די ארבייטער, וועלכע האבען בעשלאסען דעם שטרייק ווייטער צו פיהרען.

אין בוקעטס פאבריק.

(2) אין בוקעט'ס פאבריק (בענעדיקטא 58), האט אויסגעבראכען א סכסוך צווישען די ארבייטער מיט דער פאבריקס־אדמיניסטראציע, צוליב דעם, וואס מען האט אפגעזאגט 12 האנד־דרוקער און זיי נישט בעצאהלט פאר דער צייט, וואס די ארבייטער האבען נישט געארבייט נישט צוליב זייער שולד. א פארשטעהער פונ'ם קלאסען־פעראיין האט געוואלט זיך ארומרעדען מיט דער דירעקציע, כדי צו ליקווידירען דעם סכסוך. דער פארשטעהער פון דעם קלאסען־פעראיין האט נאך געהאט די אויפגאבע צו בעריהרען די פראגע וועגען דער לאגע פון די יוגענדליכע ארבייטער און ארבייטארינס, וועלכע ארבייטען ביי נישט־גינסטיגע בעדינגונגען, אויך וועגען דעם, וואס די ארבייטער בעקומען אויסגעצאהלט זייערע לוינען אין קאנווערטען, וועלכע מוזען צוריק אומגעקעהרט ווערען. ווען אנ'ארבייטער פערלירט דעם קאנווערט רעכענט מען איהם נאכדעם אראפ א געוויסע סומע פון זיין פערדינסט.

דעם פארשטעהער פונ'ם פעראיין האט מען אפילו נישט צוגעלאזט אויפ'ן שטח פון דער פאבריק. וועגען דעם אלעם, האט דער פעראיינס־פארשטעהער מיטגעטיילט דעם ארבייטס־אינספעקטאר.

צוריק געעפענט דעם לאקאל פון די רעכטע „נ. פ. ר."

דער לייטער פון אויספארשונגס־אמט ווייער האט פעראָרדענט, אז דער לאקאל פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען פון די רעכטע נ.פ.ר. (נדאנסקא 40) מעג צוריק געעפענט ווערען.

ווי מיר דערוויסען זיך, האט די אויספארשונגס־מאכט פאר'ן עפענען דעם לאקאל געמאכט דארט א גענויע רעוויזיע און געפינען דארט 9 הונדערט 55 גילדען מיט 93 גראשען, וועלכע זענען דערהאלטען געווארען שבת כדי צו צעטיילען זיי פאר די שטרייקענדע.

ווי ס'האבען ערקלערט די פערוואלטונגס־מיטגלידער פון די פעראיינען בערנאהטשיק און קראשקעוויטש איז דער לאקאל געעפענט געווארען אויפ'ן סמך פון זייער אנ'אינטערווענץ אין אויספארשונגס־אמט. ווי זיי ערקלערען, האט די מאכט געמאכט דעם פארוואורף אין מיסברויכען מיט געלד און נישט פיהרען קיין ביכער נישט דער פערוואלטונג נאר דעם שטרייק־קאמיטעט. ווי די זעלבע פערוואלטונגס־מיטגלידער ערקלערען, איז דער שטרייק־קאמיטעט בעשטאנען פון אנ'אלפאבעטען און האט געהאט בלויז רשימות פון די ארבייטער, וועלכע ער האט אויסגעצאהלט צו צעהן זל. די אויספארשונגס־מאכט האט די ליסטעס פעיהאלטען.

בעת דער רעוויזיע איז קיינער פון די פערוואלטונג נישט געווען און דערפאר איז נישט אויפגעקלעהרט געווארען אז דער פעראיין האט בלויז אפגעטראטען דעם לאקאל פאר'ן שטרייק־קאמיטעט. וועגען דעם, אז דאס געלד פאר שטיצע זאל שטאמען פון סאוויעט־רוסלאנד איז זיי נישט בעקאנט. די פעראיינס־פארשטעהער וועלען אינטערווענירען אין ווארשא און אין דער אנגעלעגענהייט איז שוין דער פערוואלטונגס־מיטגליד רידלעווסקי ארויסגעפאהרען קיין ווארשא.

די אויספארשונגס־פאליציי האט ארעסטירט 16 פערזאן פון וועלכע 7 זיצען נאך ביז איצט: דאס זענען די מיטגלידער פונ'ם שטרייק־קאמיטעט און צוויי פערוואלטונגס־מיטגלידער — קוכציאק און רושעטעלאק.

פאליטישער פראצעס ביי פערמאכטע טירען.

(2) אין קרייז־געריכט איז נעכטען פארגעקומען דער פראצעס פון די ארעסטירטע בעת דער דעמאנסטראציע דעם ערשטען מאי אין בעשולדיגטע אין קאמוניזם: פראנציסעק בערנארסקי, מיכאל קעמפינסקי, פעליקס כאראנושעק, ליבע ארלעאן, שיינדעל ערדמאן, דבורה אראנאוויטש, יאקוב קיבל חנה סטענצלער, עקיבא וויימאן, סטאניסלאווא בלאשטשיק, שלמה טינטשעווסקי, שלמה גאלדבערג און לייב ראפאלאוויטש.

אלס פערטיידיגער פון די בעשולדיגטע זענען ארויסגעטרעטען די אדוואקאטען עטינגער, פארעל, אייזנעראוויטש און כגרי. צוליב דעם, וואס איינע פון די בעשולדיגטע, חנה סטענצלער איז נאך נישט אלט קיין 17 יאהר ווערט דער פראצעס געפיהרט ביי פערמאכטע טירען.

דאס געריכט האט פערמשפט דעם 28־יעהריגען פעליקס כאראנושעק אויף 6 חדשים טורמע; דעם 24־יעהריגען פראנציסעק בערנארסקי אויף 5 חדשים טורמע; די 24־יעהריגע ליבע ארלעאן אויף 3 יאהר אויסבעסערונגס־הויז; די 17 - יעהריגע שיינדעל ערדמאן אויף אנדערהאלבען יאהר פעסטונג; די 32־יעהריגע דבורה אראנאוויטש אויף אנדערהאלבען יאהר פעסטונג; דעם 18־יעהריגען קיבעל אויף 2 יאהר אויסבעסערונגס־הויז; די 17 יעהריגע חנה סטענצלער אויף 6 חדשים טורמע; די 24־יעהריגע סטאניסלאווא בלאשטשאק אויף 6 חדשים טורמע; 20־יעהריגער שלמה טינטשעווסקי אויף 1 יאהר פעסטונג; דער 17־יעהריגער מיכאל קעמפינסקי אויף 2 יאהר טורמע; דער 20־יעהריגער שלמה גאלדבערג אויף 2 יאהר פעסטונג און דער 19־יעהריגער לייב ראפאלאוויטש אויף אנדערהאלבען יאהר פעסטונג.

שרעקליך צושלאגען א יודען.

אויף זאווישא 26 פאר א מילך־געשעפט האט זיך אפגעשטעלט א פוהר מיט מילך, ווען מ'איז צוגעגאנגען צו דער פוהר האט מען דארט בעמערקט ליגען א יוד אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד. מ'האט דעם יוד ארונטערגענומען פון וואגען, ארייגעטראגען אין שטוב און געשיקט נאך א דאקטאר. דאקטאר שיפמאן, וועלכער איז אהינגעקומען האט געטראפען דעם יודען אין א זעהר שווערען צושטאנד. מ'האט דעם פערחלשטען אפגעמונטערט און ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, אז ער איז זעהר שווער צוקלאפט און צעמאזיקט, מ'האט געשיקט נאך א צווייטען דאקטאר א כירורג ד"ר עליאשבערג, וועלכער האט איהם ערטיילט הילף און איבערגעלאזט אויפ'ן ארט. דער יוד געפינט זיך אין א שווערען צושטאנד און וועט עטליכע טעג נישט קאנען פערלאזען דאס בעט.

ווי דער געליטענער יוד דערצעהלט, זאל ער האבען געפאהרען פון דער בזשעזשינער זייט אין דער ריכטונג צו דער שטאט, וואו אהין ער האט געפיהרט מילך. דערוויילע איז ער געפאהרען אויף די טראמוואי־שינעס, דערפאר האט מען איהם ארעסטירט. שפעטער האט מען איהם שטארק געשלאגען און ווען ער האט פערלוירען דעם בעוואוסטזיין, האט מען איהם ארויסגעטראגען אויף דער פוהר מיט מילך און געלאזט דעם פערד געהן. דאס פערד, איז מיט א בעקאנטען וועג אוועק אויף זאווישא, וואוהין ער פלעגט פיהרען מילך יעדען טאג, און צופאהרענדיג צום געוועלב געבליבען שטעהן. דארט האט מען געפונען דעם צושלאגענעם און פערחלשטען יודען

פאליציי־אגענטען פאר'ן געריכט.

אנ'אינטערעסאנטער פראצעס איז נעכטען פארגעקומען אין פרידענס־געריכט.

דער אינהאבער פון אפטייק אויף זגערזשער 34 ה' קאספערקעוויטש האט אנגעקלאגט צוויי פאליציי־אגענטען, אז ביים ארורכפיהרען ביי איהם אין שטוב א רעוויזיע, האבען זיי צוגענומען פון שופלעדעל עטליכע הונדערט זלאטים.

די געשיכטע איז פארגעקומען אויף פאלגענדען אופן:

ביי קאספערקעוויטש'ן איז בשעתו פארגעקומען א גנבה; גנבים האבען ארויסגע'גנב'עט 30,000 זל. און צירונג. קאספערקעוויטש, האט מיטגעטיילט וועגען דער גנבה אין פאליציי־קאמיסאריאט, מען האט אהינגעשיקט צוויי פאליציי־אגענטען, וועלכע האבען גערארפט ארורכפיהרען אנ'אויספארשונג. די אגענטען האבען ארורכגעפיהרט די אויספארשונג און אוועקגעגאנגען. אויפ'ן צווייטען טאג זענען די צוויי אגענטען ווידער אמאל געקומען „דערגענצען די אויספארשונג" און בעת דער צווייטער אויספארש'נג ארויסגענומען פונ'ם שופלאדע סגאנצען פריזו פון יענעם טאג — עטליכע הונדערט זלאטים.

צוליב מאנגעל אין בעווייזען, האט דאס געריכט די געהיים־אגענטען פריינגעשפראכען.

ה' קאספערקעוויטש האט אבער דעם ענין איבערגעגעבען אין קרייז־געריכט.

אויך אין לאדז פראוועט מען א דועל.

אין דער היגער פוילישער פרעסע האט זיך בעוויזען אנ"איינווייטיגער פראטאקאל" אונטערגעשריבען דורך דעם קאפיטאן פון 28 פולק פון קאניעווער שיסער — סטאניסלאוו פאטאשיצקי און דעם קאפיטאן פון רעזערוו פולק אנטאני וואדזשינסקי, וועגען א דועל, וועלכער האט געדארפט פארקומען צווישען צוויי „אונזעריגע" און איז נישט פארגעקומען

פון דעם פראטאקאל איז צו זעהען, אז דער לאדזער בירגער איננאצי שווארץ (ציגעל־נאס 57) א רעזערוו־קאפיטאן האט ארויסגערופען אויף א דועל דורך די צוויי אויבענדערמאנטע סעקונדאנטען־קאפיטאנען. דעם צאהן־דאקטאר יהיאל לייכטער (קאנסטאנטינער 9).

דאקטאר לייכטער אלס לייטער פון דער רענטגעניסטישער אפטיילונג פון דער קראנקען־קאסע האט זיך ערלויבט אויפצופיהרען בנוגע דער פרוי שווארץ — אויך א רענטגעניסטקע, אויף אזא אופן, אז עס האט בעליידיגט איהר כבוד. איהר מאן, ה' שווארץ האט געשיקט לייכטער'ן סעקונדאנטען.

ד"ר לייכטער האט די סעקונדאנטען געענטפערט: — איך אנערקען נישט קיין עהרען־געריכטען. ה' שווארץ קען מיך אנקלאגען אין געריכט, און איהר, הע־ען, קענט מיך פעררעכענען פאר א נישט „האנאראבלע מענש".

די סעקונדאנטען האבען אפגעשריבען וועגען דעם א פראטאקאל און איבערגעשיקט אפשריפטען פון איהם אין דעם עהרען־געריכט ביים קריגס־מיניסטעריום ה. א. ק. 4 אויך אין דעם דאקטאר־רים־הויז אין לאדז.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1908.

היינט דארפען זיך רעגיסטרירען אלע געבוי־רענע אין 1908 י. וועלכע וואוינען אין 13. פא־ליציי־קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען־נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען:

Sz. T. U. W. Z. Ż.

די רעגיסטראציע קומט פאר אין לאקאל פון מיליטעריש־פאליציישען ביורא ביים מאגיסטראט (פיעטרקאווער 212) און קומט פאר פון 8.15 ביז 1 א זייגער בייטאג.

קאנטראל־פערזאמלונגען פאר רעזערוויסטען.

היינט דארפען זיך שטעלען אויף לעשנא 9, די רעזערוויסטען פון 1903 י. וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 14־טען קאמיסאריאט און זייערע פא־מיליען־נעמען הויבען זיך אן אויף די בוכשטאבען:

A. B. C. D. E. F. G. H.

מארגען – פון 14 פאליציי־קאמיסאריאט אויף

I. J. K. L. M. N. O.

אויף נאווא־צעגעלניאנא 51, דארפען זיך מעלדען די רעזערוויסטען פון 1890 י., וואס וואוינען אין 1, 4, און 7 פאליציי־קאמיסאריאט, מיט די פאמיליען־נעמען אויף אלע בוכשטאבען.

מארגען – פון 1887 יאהר פון 1, 4 און 7 קאמיסאריאט אויף אלע בוכשטאבען.

צוגאב־פאבאר.

(2) די לאדזער שטעטישע סטאראסטווע איז מודיע, אז היינט וועט אויף פאמארסקא 18, האלב 9 אין דער פריה פארקומען א צוגאב־פאבאר־קאמיסיע פאר די פערזאנען, וועלכע וואוינען אויף די שטחים פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 פאליציי־קאמיסאריאטען.

צו דער קאמיסיע דארפען זיך שטעלען, מיט פערזענליכע דאקומענטען, די מיליטער־אנגעהעריגע פון די יאהרען 1905, 1906, 1907 אויך פער־זאנען פון עלטערע יאהרען, וועלכע האבען זיך ביז איצט נישט געשטעלט פאר דער פאבאר־קא־מיסיע, אדער וועלכע האבען פאריאהרען בעקו־מען אדראטשעניעס אויף א יאהר (קאטעגאריע B) אלס צייטווייליג נישט־פעהיגע צו מיליטער־דינסט.

פאר נישט צושטעלען זיך פון די אויבענ־דערמאנטע פערזאנען צו דער קאמיסיע וועט די מיליטער־מאכט בעשטראפען לויט'ן מיליטערישען אוסטאוו.

נייער צירקוליאר וועגען אומזאץ־שטייער.

(וו) נעכטען האט די היגע פינאנץ־קאמער דערהאלטען א נייעם צירקוליאר וועגען אומזאץ־שטייער. בשעתו האט דאס פינאנץ־מיניסטעריום פעראָרדענט צו פערקלענערען דעם אומזאץ־שטייער פון 2 פראצענט אויף 1 אין די הורט־געשעפטען, וועלכע פיהרען נישט קיין פארמעלע ביכער. איצט האט דאס פינאנץ־מיניסטעריום ארויסגעגעבען א נייע פעראָרדנונג, אז אונטערנעהמער, וואס האנד־לען מיט לוקסוס־סחורות, ווי פוטער־סחורות, אויס־לענדישע שיך, מיט ויין, קאניאק א. אנד. וועלען נישט געניסען פון דער הנחה, אויב זיי פיהרען אפילו א הורט־האנדעל.

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען.

(ב) פ. וואיטיצקי (נאפיורקאווסקי 27); וו. דאנילעצקי (פיעטריקאווער 127); אילניצקי און צימער (וואולטשאנסקא 37); ליינוועבער (פרייהייטס פלאץ 2); י. הארטמאן (מלינארסקא 1); י. קאהאנע (אלעקסאנדראווסקא 80); א. סאדאווסקא (זגיער־זשער 57); דוטקעוויטש (זגיערזשער 97); גארטשיץ (פשעפיאזד 59); שימאנסקי (פשענדזעלניאנא 75); א. בוסע (זשגאווסקא 59).

די ארץ־ישראל־דעלעגאַציע אין לאָדז.

דער אָנהויב פון גרויסע קרן־היסוד־קאַמפּיין.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם בעזוך פון דער א״י־דעלעגאַציע וועלכע בעשטעהט פון די ה״ה: לייב יפה, ש. זשוכאָוויצקי און ד״ר מ. וואַלדמאַן, האָט זיך אָנגעהויבען אין אונזער שטאָט אַ גרויסע אַקציע לטובת דעם „קרן היסוד“. אין דער זאַמעל־אַרבייט בעטיילינגען זיך די חשוב׳סטע ק״ה־טוער פון דער שטאָט. מוצאי שבת איז אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע פאָרגעקומען אַ ענ־גערע בעראַטונג פון די אָנגעזעהענסטע עסקנים מיט דער בעטיילינגונג פון די מיטגלידער פון דער א״י־דעלעגאַציע, עס זענען אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגען וואָס זענען נוגע בעזונדערס די פּראַקטי־שע אַרורכפיהרונג פון קאַמפּיין. נאָך אַ קורצער רעדע פון ה׳ יפה, וועלכער האָט אויפגעפאָדערט צו ענערגישע מעשים לטובת דעם א״י־אויפבוי־פאָנד, האָבען אַלע אָנוועזענדע זיך געשטעלט צו דער דיספּאָזיציע פון דער קה״י־אַקציע און זיך מתחייב געווען מיטצוהעלפען מיט אַלע כוחות צום ערפאָלג.

בעזוכען פון דער דעלעגאַציע אין די שולען.

זונטאָג אין משך פון טאָג, האָט די א״י־דעלעגאַציע בעזוכט די יודישע נאַציאָנאַלע שולען אין דער שטאָט: די העברעאישע גימנאַזיעס פון דער געזעלשאַפט פאַר מיטעל־שולען, גימנאַזיע „בית־אלפנא“, די העברעאישע שולע „יבנה“ (שלום עליכם) א. אַ. אומעטום איז די דעלעגאַציע וואַרעם אויפגענומען געוואָרען דורך דעם לעהרער־פּערזאָנאַל און די שילער.

אויפנאַהמען אין צענטר. יוד האַנדווערקער־פערבאַנד, אין „וו.י.ז.א.“ און אין סוחרים־פעראיין.

מאָנטאָג אָהענד איז איינגעאָרדענט געוואָרען אַ פייערליכע אויפנאַהמע פאַר דער דעלעגאַציע דורך דעם צענטר. יוד. האַנדווערקער־פערבאַנד.

אין נאָמען פון דער פערוואַלטונג און פון ראַט בעגריסט די חשוב׳ע געסט ה׳ ד״ר. אָררינאַנס. נאָך דעם האָבען די מיטגלידער פון דער דעלעגאַציע רעפערירט וועגען דער איצטיגער לאַגע אין ארץ־ישראל און די אויסזיכטען פון דער ענטוויקלונג פון לאַנד בכלל און בפרט וועגען די ענטוויקלונגס־מעגליכקייטען פאַר דער קליין־אינדוסטריע און האַנדווערקערטום. די אויסגעצייכענטע רעפעראַטען זענען אויסגעהערט געוואָרען מיט גרויס אויפ־מערקזאַמקייט און די רעדנער זענען בעשאָנקען געוואָרען מיט שטאַרקע אַפּלאָדיסמענטען. צום סוף האָבען די פערזאַמעלטע פאָרשטעהער פון האַנד־ווערקער־סעקציעס פייערליך ערקלערט, אַז דאָס גאַנצע האַנדווערקערטום שטעלט זיך אין רשות פון קרן־היסוד־קאָמיטעט פאַר דער אַרבייט לטובת דעם אויפבוי פון ארץ־ישראל.

איינער פון די פערזאַמעלטע האַנדווערקער ה׳ שוואַרצבערג האָט אָנגעוויזען, אַז ס׳איז קלאָהר, אַז די יודישע האַנדווערקער דאַרפען אונטערשטיצען די אַקציע פון „קרן היסוד“ דאָך דאַרף מען אויפ־מערקזאַם מאַכען די א״י־דעלעגאַציע אויף די לעצ־טע בעדויערנסווערטע געשעהענישען בעת דער יו־דישער פערזאַמלונג אין תל־אביב.

ה׳ יפה האָט געענטפערט, אַז דער גאַנצער ישוב אין ארץ־ישראל איז געווען אויפגערעגט צו־ליב דעם אָנפאַל און קיינעם פאַלט אַפילו נישט איין צו קעמפען מיט אַזעלכע מיטלען געגען יודיש.

אין „וו.י.ז.א.“

אַ בעזונדערע וואַרימע אויפנאַהמע איז דעמ־זעלבען אָוונט איינגעאָרדענט געוואָרען פאַר די געסט אין פרויען־פערבאַנד „וו.י.ז.א.“

אין לאָקאַל פון „וו.י.ז.א.“ האָבען זיך פער־זאַמעלט די מיטגלידערינס פון פערבאַנד און איינגע־לאַדענע געסט. ביי אַ געהויבענער שטימונג ע־פענט פרוי רענטי רעזניק די פייערונג און בע־גריסט האַרציג די געסט. דערויף האַלטען קורצע אָבער אינהאַלטסרייכע רעדעס די ה״ה לייב יפה, ד״ר וואַלדמאַן און ש. זשוכאָוויצקי, וועלכע שטעלען זיך בעזונדערס אָפּ אויף דעם לעבען און ווירקען פון דער יודישער פרוי אין ארץ־ישראל און דער בעדייטונג פון דער נאַציאָנאַלער ערציהונג פון יונגען יודישען דור. די חשוב׳ע רעדנער שילדער׳ען אין האַרציגע ווערטער די ליידען און פריידען פון דער יודישער פיאָנערין אין א״י און אונטערשטרייכען די בעדייטונג פון דער מיטאַרבייט פון דער יודישער פרוי אינ׳ם אויפבוי־ווערק פון ארץ־ישראל.

די רעדעס מאַכען אַ שטאַרקען איינדרוק אויף דאָס צאָהלרייך־פערזאַמעלטע פּובליקום און די רעד־נער ווערען בעדאַנקט מיט וואַרימע אַפּלאָדיסמענ־טען. מיט׳ן געזאַנג פון „התקוה“ און אין אַ זעהר געמיטליכער שטימונג ענדיגט זיך די פייערונג.

אין סוחרים־פעראיין.

נעכטען אין אָוונט איז אין סוחרים־פעראיין פאָרגעקומען אַ גרויסע פערזאַמלונג מיט דער בע־טייליגונג פון דער ארץ־ישראל דעלעגאַציעס. די דעלעגאַטען זענען בעגריסט געוואָרען דורך פּרעזעס דער. האַמבורסקי, וו. פּרעזעס אייזנער און אינוש. פּראַשקער.

נאָכדעם האָבען די ה״ה ל. יפה, ד״ר וואַלדמאַן און זשוכאָוויצקי געהאַלטען גלענצענדע רעפעראַטען וועגען ארץ־ישראל און וועגען דער קרן־היסוד־אַקציע. צום סוף איז אָנגענומען געוואָרען אַן איינשטימיגער בעשלוס צו שטיצען מיט אַלע כוחות די אַקציע פון קרן־היסוד.

הויז־פערוואַלטער ווערט אויסגעשלאָסען פון פעראיין

ווייל ער האָט געבּרענגט צו דער עקסמיסיע פון דער שוהל אויף פּאָלודניאָווע 25.

מיט איינינע טעג צוריק איז אין הויז־פער־וואַלטער־פעראיין פאָרגעקומען אַ עהרען־געריכט, צווישען דעם פערוואַלטער פון פּאָלודניאָווע 25 ה׳ ישראל ע־עליסט פון וועלכען הויז עס איז אַרויס־געוואָרפען געוואָרען דאָס ראַדאָמסקער שטיבעל און די חברה ביים קיה־בעזיצער־פעראיין און די פער־טרעטער פון קיה־בעזיצער־פעראיין.

ה׳ הערשקאָפּ אין נאָמען פון קיה־בעזיצער פעראיין האָט פערלאַנגט אַז ה׳ ערעליסט זאָל זיי צוריקצאָהלען טויזענד זלאָטעס שאָדען וואָס זיי האָבען געהאַט בעת דער אונריכטינער עקסמיסיע און אַ מאָראַלישע פערגיטיגונג פאַר דעם שלאָגען וואָס זיי האָבען בעקומען דורך אונטערגעשטעלטע קריסטען.

בעת דער פערהאַנדלונג האָט זיך אַרויסגע־וויזען אַז דער געוועזענער פּרעזעס און קאַסירער פון פעראיין ה׳ איטשע ראַוועט וועלכער איז דורך דער פערוואַלטונג אויסגעשלאָסען געוואָרען האָט זיך פערשטענדיגט מיט׳ן הויז־בעזיצער ה׳ ראָזען און זיין פער־וואַלטער ה׳ ערעליסט אַז זיי זאָלען איהם איינקלאָגען פאַר דירה־געלד און עקסמיסיע. אין געריכט איז ה׳ערעליסט אַרויסגעטרעטען אַלס פערטרעטער פון ה׳ראָזען.

צופעליג האָט זיך ה׳ הערשקאָפּ אין טאָג פון דער פערהאַנדלונג דערוויסט פון פּראָצעס און אין געריכט ערקלערט, אַז ה׳ ראַוועט איז נישט מעהר פּרעזעס און קען נישט פערטרעטען זיין אין געריכט אין זייער נאָמען.

דאָס געריכט האָט מסכּים געווען מיט ה׳ הערשקאָפּ׳ס ערקלערונג און די אָנקלאַגע אָפּגע־וואָרפען.

ה׳ ראָזען, נישט זייענדיג צופרידען מיט דעם פּסק דין האָט אָנגעגעבען אין בעצירק־געריכט אַ נייע אָנקלאַגע, און ווידער בלויז געקלאָגט דעם ה׳ ראַוועט, וועלכער איז אַמאָל געווען גבאי פון דער שוהל.

אין בעצירקס־געריכט האָט ה׳ ראַוועט מסכּים געווען אַז ער איז שולדיג דירה־געלד און בעשטע־טיגט אַז ער וועט לעהר מאַכען דאָס לאָקאַל.

דערויף האָט דאָס געריכט אַרויסגעגעבען אַ עקסמיסיע.

נאָך פאַר דער געהעריגער צייט וואָס אַ עקס־מיסיע־ווירעק ווערט פאַל־גילטיג האָט ערעליסט אַ־רויסגענומען אַ ווירעק און איהם איבערגעגעבען דעם קאָמאָרניק צו עקסמיסירען.

אין טאָג פון דער עקסמיסיע האָט דער קאָ־מאָרניק געהאַט אָנגעשריבען אַ פּראָטאָקאָל אַז ער קען די עקסמיסיע נישט אַדורכפיהרען ווייל דער ווירעק איז נישט אין אָרדנונג.

ה׳ ערעליסט האָט דאַן געשיקט נאָך דעם ה׳ ראַוועט וועלכער האָט ערקלערט דעם קאָמאָרניק, אַז ער נעהמט אַליין אַרויס די גאַנצע איינריכטונג אויף וועלכען דער קאָמאָרניק האָט מסכּים געווען.

ה׳ ערעליסט האָט דאַן גערופען קריסטען, וועלכע האָבען אַל קאַרויסגעטראָגען און די ספרים האָט ער אַליין אַרויסגעשטעלט אויף דעם הויף. און אַ חוץ דעם ביז 3 אַ זייגער ביינאַכט מיטגעהאָל־פען די קריסטען בעת דער הייליגער אַרבייט.

ה׳ ערעליסט האָט נישט געהאַט קיין געניגענ־דע בעווייזען זיך ריינצוואַשען פון די אָנגעוויזענע פאַקטען. און דאָס געריכט האָט אַרויסגעגעבען פאָל־גענדען פּסק־דין:

דאָס עהרען־געריכט האָט איינגעפונען, אַז ערעליסט איז געווען מאַטעריעל פעראינטערעסירט אין דער אונטערגעשטעלטער עקסמיסיע און ווערט דערפאַר אויסגעשלאָסען פון הויז־פערוואַלטער־פעראיין.

וואָס שייך די געלד־פאָרערונג האַלט דאָס גע־ריכט זיך פאַר אונקאָמפּעטענט אין דער פראַגע.

„געגען שווינדזוכט־טעג“

אויף דער אָרגאַניזיר־פערזאַמלונג פונ׳ם וואָ־יעוואָרען־קאָמיטעט צו דער אַקציע פון די „געגען שווינדזוכט־טעג“ איז בעשטימט געוואָרען דער צו־זאַמענשטעל פון די בעזונדערע סעקציעס, וועלכע וועלען צוטיילען צווישען זיך די אַרבייט. אין אויס־פיהר־קאָמיטעט געהט אַריין מצד יודען דאָקטאָר מאַרגולים; אין דער שול־סעקציע — דירעקטאָר פע־רעלמאַן; אין דער פּראָפּאַגאַנדע און פּרעסע־סעקציע — רעדאַקטאָר פוקס און רעדאַקטאָר האַמבורסקי; אין דער פאַרטראַג־סעקציע — אינזשיניער לעבענ־האַפּט, פרוי ד״ר מאַרגולים און ד״ר שיפּמאַן; אין דער אינדוסטריעלער און האַנדעלס־סעקציע — פאָר־זיצער ק. פּאָזנאַנסקי, מיטגלידער: באַרטשינסקי, בירערמאַן, פּרעזעס באַביאַצקי, א. גראָהמאַן, ה. הערין, פּאַוולאָווסקי, דירעקטאָר רינג, און דירעק־טאָר וואַקס.

„גרויס לאָדז“.

(מ) נעכטען איז אונטערן פאָרזיץ פון לאָווניק איזדעבסקי פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דעם קאָמי־טעט צו פערברייטערן די שטאָט. נאָכ׳ן רעפעראַט פון ה׳ ראָסעט איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָ־לוציע, וועלכע לויטעט, אַז פאַר דער נאָרמאַלער ענטוויקלונג פון דער שטאָט איז נויטיג צו פער־ברייטערען די איצטיגע גרעניצען פון דער שטאָט. די דאָזיגע פערשפרייטונג דאַרף געהן אין דער ריכטונג פון צפון, מזרח, דרום און דרום־מערב. דער פּלאַן זעהט פאָר די פעראייניגונג צו דער שטאָט פון 8,546 העקטאַר. דערמיט וועלען ער־לעדיגט ווערען די נויטען אויף בוי־צוועקען, וואוי־נונגען, א אינדוסטרי־ראַיאָן און אין דער נאָהנט פון איהם אַ ראַיאָן פאַר אַרבייטער־וואוינונגען, מיליטערישע געביידעס, געזעלשאַפטליכע לאָקאַלען, שולען, אַן אַלגעמיינער שפּיטאָל, סקווערען, ספּאָרט־פּלעצער א. א. וו.

די דאָזיגע פּראָיעקטירטע פּלעצער דאַרפען שוין איצט איינגעשלאָסען ווערען אין שטח פון דער שטאָט לאָדז, כדי צו פערהיטען פון כאַאָטי־שער פערבויאונג א. א. וו.

דער בעשלוס דאַרף נאָך בעשטעטיגט ווערען דורכ׳ן שטאָט־ראַט.

פּערזענליכעס.

דער לאָדזער בירגער פּאַוועל קאָטאַק האָט געענדיגט דעם מעדיצינישען פאַקולטעט פון סטע־פאַן באַטאָרי־אוניווערזיטעט אין ווילנע מיט׳ן טי־טול דאָקטאָר־מעדיצין.

ראַדיאָ

ס׳האָט זיך בעוויזען אונזער נייער קאַטאַלאָג־אָבּנעהמער, וואָס ענטהאַלט אַ ראַטגעבער פאַר ראַדיאָ־אַמאַטאָרען

און ווערט אַרויסגעגעבען אומזיסט

Inż. REICHER i S-ka PIOTRKOWSKA 142, tel. 15-57.

טראַגישער זעלבסטמאָרד פון אַ 80־יעהריגען זקן.

(2) אויף גראַבאָווע 19 איז בעגאַנגען זעלבסט־מאָרד דער 80־יעהריגער יאַן כושאַנאָווסקי.

אין יולי איז כושאַנאָווסקי געקומען קיין לאָדז צו זיין זוהן וואַלענטי כושאַנאָווסקי, אַן אַרבייטער אין שייבלער און גראָהמאַנס פאַבריק. דער אַלטער איז אינגיכען קראַנק געוואָרען, אַזוי אַז ער האָט שוין נישט געקענט מיט די אייגענע כוחות אַראָפּ־געהן פון בעט. די קינדער, די שנור און דער זוהן זענען אַרומגעגאַנגען אַרום דעם אַלטען, וויפיל זיי האָבען געקענט; דער זוהן האָט אָבער וועניג פער־דינט און אויך די שנור האָט געמוזט אַרבייטען. דער אַלטער האָט געפיהלט, אַז ער פאַלט צו לאַסט די קינדער און ער האָט בעשלאָסען אַ סוף צו מאַכען צו זיין לעבען.

נעכטען, ווען עס איז אין צימער קיינער נישט געווען, האָט דער אַלטער זיך אַראָפּגעשלעפּט פון בעט, אויסגעזוכט דעם זוהנ׳ס ראַזיר־מעסער און זיך אויפגעשניטען דעם בויך אַ״ז, אַז עס זענען אַרויס די קישקעס. די שנור, וועלכע איז אינגיכען אָנגעקומען האָט, דערזעהענדיג דאָס שרעקליכע בילד, געמאַכט אַ געוואַלד. עס זענען זיך צוזאַמענ־געלאָפען די שכנים, מען האָט אַרויסגערופען פאָ־גאָטאָוויע, וועלכע האָט שוין נאָר פעסטגעשטעלט דעם טויט פון דעם אַלטען.

די האַנדעלס־ און אינדוסטריע־קאַמער.

סוף אָקטאָבער זענען פאָרגעקומען די וואַהלען צ׳ דער האַנדעלס־ און אינדוסטריע־קאַמער. ווי בעקאַנט בעשטעהט די האַנדעלס־קאַמער פון 30 מיטגלידער. 12 פון די דאָזיגע מיטגלידער זענען געוועהלט געוואָרען פערזאָנאַל, די איבעריגע 18 מיטגלידער ווערען געוועהלט דורך די פערשידענע סוחרישע פעראיינען און אָרגאַניזאַציעס.

אין אָנהויב דעצעמבער וועלען פאָרקומען די וואַהלען אין די פעראיינען. פון די פעראיינען האָבען בעקומען רעכט צו דעלעגירען זייערע פערטרעטער: דער פעראיין פּיעטריקאָווער 73 – 3 פערטרעטער; דער פעראיין אויף פּיעטריקאָווער 10 – 2 פערטרעטער און פון דער צענטראַלע אין וואַרשאָ פאַר דער פּראָווינץ - 2 פערטרעטער.

די קליינהענדלער בעקומען אויך 2 פער־טרעטער: דער קליינהענדלער־פעראיין אויף אָג־ראָדאָווע 10 איין פערטרעטער און איין פערטרע־טער פון דער קליינהענדלער צענטראַלע אין וואַרשאָ – פאַר דער פּראָווינץ.

נאָכדעם וועט דאָס מיניסטעריום בעשטימען 6 מיטגלידער און ווען די האַנדעלס־קאַמער וועט זיך קאָנסטיטואירען, וועט זי צוקאָאָפּטירען די לעצטע 6 מיטגלידער.

טראַמוואַי איבערגעפאָהרען אַ יוד

אויף בזשעזשינער גאַס נעבען נומער 12 האָט דער טראַמוואַי נומער 14 איבערגעפאָהרען אַן על־טערען אונבעקאַנטען יודען. די ערשטע הילף האָט דעם איבערגעפאָהרענעם ערטיילט דער ד״ר שיפּ־מאַן, וועלכער איז אַרויסגעקומען פון דער „לעמש־ניצע“. די פּאָגאָטאָוויע האָט דאַן דעם שווער־פערוואונדעטען אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

געגען דעם טראַמוואַי־קאָנדוקטאָר איז צו־נויפגעשטעלט געוואָרען אַ פּראָטאָקאָל.

געוו. פּאַביאַניצער פּרעזידענט בלייבט ווייטער אין אַרעסט.

(2) ווי מיר האָבען בשעתו מיטגעטיילט איז אַרעסטירט געוואָרען דער געוו. פּאַביאַניצער שטאָט פּרעזידענט יאַנקאָווסקי וועמען ס׳איז פאָרגעוואָרפען געוואָרען, אַז ער האָט אַנטיילגענומען אין די מיס־ברויכען, וועלכע זענען ענטדעקט געוואָרען אין פּאַביאַניצער מאַגיסטראַט. די פערטיידיגער האָבען אַריינגעטראָגען אַן אָנקלאַגע אין קרייז־געריכט.

נעכטען איז די אָנקלאַגע בעטראַכט געוואָרען אין ווירטשאַפטליכער אָפּטיילונג פון קרייז־געריכט. ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען נישט צו בעפרייען דעם געוועזענעם פּרעזידענט אויף קויציע.

ה׳ יאַנקאָווסקי האָט אָנגעגעבען אַן אַפּעלאַציע.

בעטטי קעניג

אַ גאַסט אין לאָדז.

בעטטי קעניג איז נעכטען געקומען קיין לאָדז, נישט שפּילען טעאַטער, נאָר זיך געזעגנען מיט איהר פאַמיליע אין לאָדז. 16 וואָכען האָט זי גע־שפּילט מיט אַ טרופּע אין פערשידענע שטעט. איז זי, אַנגאַזשירט געוואָרען קיין פּאַריז אין דאָרטיגען יודישען טעאַטער דורכ׳ן טעאַטער - מענעדזשער פּייוול וואַרשאַווסקי. היינט פאָהרט בעטי קעניג קיין פּאַריז. מיר ווינשען איהר אַ גליקליכע רייזע.

א פּעדדינטער יובילאַר.

אָפּט פייערט מען יובילעאומס פון גרויסע מענ־שען, מיטעלע מענשען און אונטער־מיטעלע מענ־שען, צו וועלכע עס געהערען דיכטער, מוזיקער, ליטעראַטען און געזעלשאַפטליכע טוער, וואָס האָבען גרויסע פערדינסטען פאַר דער געזעלשאַפט. די דאָזיגע יובילעאומס ווערען מיט גרויס פרייד און אָנערקענונג געפייערט, ווי אַ יום־טוב פון מענשליכען גייסט און קולטור.

עס טרעפען אויך יובילעאומס, וואָס ווערען געפייערט נאָר דורך געוויסע קרייזען און וועלכע די יובילאַרען ווירקען און ברענגען נוצען.

זעהר זעלטען אָבער ווערען געפייערט יובי־לעאומס פון חזנים און נאָר פון די גרעסטע, וועל־כע לויט זייער מוזיקאַלישע רעציטאַטיווען זענען זיי עלול צו דערהויבען די מאַסע צו אַנ׳אמת׳ען פרומען און גאָטספאָרכטיגען דאַווענען, און דערביי צו ווירקען אויף זייער נשמה ערהעבענד דורך שעהנע געזאַנג.

אין אַ קלענערען מאַסשטאַב האָט אַזוי בע־ווירקט כל־ימיו דער חזן מיטעלבערג, וועלכער האָט מיט זיין קליינער, אָבער אָנגענעהמער שטימע, שטענדיג גושא־חן געווען ביי די מתפללים.

און אָט דער דאָזיגער חזן מיטעלבערג פייערט דעם 3־טען טאָג חנוכה זיין 60־יאָהריגען יובילאַי.

איז דער יובילאַי נישט קיין זעלטענער?

ווען זיך דען די לאָדזער געזעלשאַפט, אויף וועלכע ער האָט אַזויפיל יאָהרען געווירקט מיט זיינע תפלות זיך נישט וואַרים אָפּרופען?

D–ski.

די קאָמפּעטענץ און צוזאַמענשטעל פון די אַרבייטס-געריכטן

די פּוילישע געזעצגעבונג אויפ'ן געביט פון אַרבייטס-שוץ איז אין משך פון דער לעצטער צייט בערייכערט געוואָרען מיט אַ גאַנצע רייה ווערק פון ערשט-קלאַסיגער וויכטיגקייט.

פאַר דער קרוין פון גאַנצען ביז איצט-פאַר-עפענטליכטען אַרבייטס-פערזיכערונגס - געזעץ-ווע זען קאָן מען אָבער אָהן אַ צווייפעל בעטראַכטען די פעראָרדנונג פון מלוכה-פּרעזידענט פון 22. מערץ 1928 וועגען אַרבייטס-געריכטען.

דער קאָמפּעטענץ פון די אַרבייטס-געריכטען אונטערליגען אַלע ציווילע און שטראָף - ענינים, וועלכע זענען אַ דירעקטער פועל-יוצא פון בעשטימטע אַרבייטס-בעציהונגען און בעדינגונגען.

וואָס פאַראַ ציוויל-ענינים אונטערליגען דער קאָמפּעטענץ פון די אַרבייטס-געריכטען ?

דער קאָמפּעטענץ פון די אַרבייטס - געריכטען אונטערליגען קודם כל אַלע סכסוכים, וועלכע ענט-שטעהן צווישען אונטערנעהמער מיט די בעשעפ-טיגטע ביי איהם אַרבייטער, אָנגעשטעלטע, לערן-יונגלעך אָדער כאַלופּניקעס אויפ'ן באָדען פון אויס-פיהרען די בעדינגונגען פון געשלאָסענעם אַלס-איינס צי מינדליך אָדער שריפטליך, אַרבייטס - אָבמאַך, עווענטועל די ענטשטאַנענע צווישען די אַרבייטער גופא אויפ'ן זעלבען באָדען סכסוכים.

דערביי מוז בעמערקט ווערען, אַז די אַר-בייטס-געריכטען זענען בערופען צו בעהאַנדלען נאָר אַזעלכע סכסוכים, וואו די שטרייקענדע געלד-סומע איבערשטייגט נישט 5 טויזענד זלאָטעס און אויך נאָר פון אַזעלכע אָנגעשטעלטע, וועלכע פער-דינען נישט מעהר, ווי 10 טויזענד זל. יעהרליך ד. ה. 200 זלאָטעס וועכענטליך.

צו די שאַטענדע זייטען פון דער ציטירטער פעראָרדנונג דאַרף אויך צוגעשריבען ווערען די בעגרעניצונג, אַז די פיזישע אַרבייטער פון די קאָ-מונאַלע און מלוכה אַמטען זענען נישט בערעכטיגט איבערצוגעבען זייערע סכסוכים דער קאָמפּיטענץ פון די אַרבייטס-געריכטען.

דאַגעגען די סכסוכים פון די גייסטיגע אַר-בייטער אין די דערמאָנטע איינריכטונגען אַ חוץ פון קאָנטראַקטירטע לעהרער אונטערליגען יאָ דער איינגערענץ פון די אַרבייטס-געריכטען.

דעסגלייכען זענען אויסגעשלאָסען פון דער קאָמפּעטענץ פון די אַרבייטס-געריכטען די סכסוכים פון די פיזישע אַרבייטער אין דער לאַנדווירטשאַפט און קרובה'שע צווייגען.

די גייסטיגע אַרבייטער פון די נאָר וואָס דער-מאָנטע ווירטשאַפטס-געביטען קאָנען זיך דאַגעגען יאָ ווענדען מיט זייערע סכסוכים אין די אַרבייטס-געביטען.

וואָס שייך דער טעריטאָריאַלער קאָמפּעטענץ דאַרף אַ ציוויל - ענין פערפיהרט ווערען אין דעם אַרבייטס געריכט, וואו די אַרבייט, צוליב וועלכער דער געגעבענער סכסוך איז ענטשטאַנען, איז אויס-געפיהרט געוואָרען אָדער וואו דער אַרבייטס אָנ-שטאַלט געפינט זיך.

ווערט די אַרבייט אויסגעפיהרט אויפ'ן געביט פון איין אַרבייטס-געריכט און דער אַרבייטס-אָנ-שטאַלט געפונט זיך אויפ'ן געביט פון אַן אַנדערען אַרבייטס-געריכט, קאָן דער פּראָאינטערעסירטער צד פערפיהרען דעם ציווילען פּראָצעס אין וועלכען אַרבייטס-געריכט ער האַלט נאָר פאַר בעקוועם.

כדאי אויך צו בעמערקען, אַז אַן'אָנגעהויבע-ער אין אַן'אַלגעמיינעם געריכט פּראָצעס קאָן לויט'ן פערלאַנג פון די פּראָאינטערעסירטע צדדים איבער-געשיקט ווערען אין אַרבייטס-געריכט.

דאַגעגען פערקעהרט, אַז אַ סכסוך זאָל פון אַרבייטס-געריכט איבערגעגעבען ווערען דער קאָמ-פּעטענץ פון אַלגעמיינעם געריכט איז שוין נישט דערלאָזבאַר.

ס'איז אָבער יאָ דערלויבט אַ סכסוך פון ביי-דע געריכטען איבערצוגעבען דער קאָמפּעטענץ פון אַ בוררים-געריכט.

וועלכע שטראָף-ענינים זענען בערופען צו בע-טראַכטען די אַרבייטס-געריכטען ?

די אַרבייטס-געריכטען זענען קאָמפּעטענט צו משפּט'ען אַלע שטראָף-ענינים, וועלכע עס האָבען פערפיהרט קעגען די אונטערנעהמער די בערופענע מאַכט-אָרגאַנען פאַר נישט אָבהיטען די פערפליכ-טענדע פעראָרדנונגען וועגען דער פעסטגעשטעל-טער אַרבייטס-צייט, אורלויבען, אַרבייט פון פרוי'ען און מינדעריעהריגע א. אַ. וו. ווי אויך פאַר נישט אויספיהרען די בעשטימונגען פון דער אַרבייטס-אינספּעקציע.

די אַרבייטס געריכטען זענען דעסגלייכען בע-רופען צו בעהאַנדלען אַזעלכע שטראָף-ענינים, וועל-כע זענען שוין אין דער ערשטער אינסטאַנץ גע-משפּט געוואָרען דורך דער אַרבייטס - אינספּעקציע אָדער אַן'אַנדערען אַדמיניסטראַטיווען אָרגאַן פאַר נישט אָבהיטען די פאָרשריפטען וועגען אַרבייטס - שוץ און פערזיכערונג, נאָר לויט די עקזיסטירענדע גע-זעצען קאָן דער נישט צופרידען - געבליבענער צד אַפּעלירען אין געריכט.

י. אינפעלד.

ספּאָרט-בעוועגונג.

ווי אַזוי האָט אויסגעזעהען דער סענסאַציאָנעלער פוסבאָל-מעטש צווישען „ל.ק.ס." און „ווִיסלאַ" ביי פערמאַכטע טירען.

ווי ס'איז בעקאַנט האָט דער „ליגע"-פערבאַנד אין פּוילען בעשטימט אויף היינטיגען זונטאָג דאָס צוגאָב-שפּיל פון 26 מינוט, צום נישט פערענדיגטען מייסטערשאַפטס-מעטש, צווישען קראַקאווער „וויס-לאַ" און די היגע „ל. ק. ס." ביי פערמאַכטע טירען.

דאָס איז געווען דערפאַר ווייל אין 26 מי-נוט פאַר דער ענדע פון דעם מעטש צווישען די צוויי דערמאָנטע מאַנשאַפטען, האָט דער ריכטער דיקטירט אַ שטראָף-שטויס צו „ל. ק. ס'ן", וועלכען אָבער דאָס פּובליקום האָט דעמאָלט ביי קיין פאַל נישט געלאָזט אויספיהרען דעם אורטייל, און דער מעטש איז דערפאַר ביי גרויסע סקאַנדאַלען אי-בערגעריסען געוואָרען.

נישט קוקענדיג דערויף, וואָס דאָס צוגאָב-שפּיל האָט סך-הכל געדאַרפט דויערען 26 מינוט, האָט אָבער דער דאָזיגער מעטש אַרויסגערופען דעם גרעסטען אינטערעס ביי דער ספּאָרט-וועלט אין פּוילען. ערשטענס דערפאַר, וואָס דער מעטש הויבט זיך אָן מיט אַ שטראָף-שטויס און צווייטענס ווייל צו דעם מעטש ווערט מען נישט צולאָ-זען קיין צושויער. אַזא צוגאָב-שפּיל קומט פאָר דאָס ערשטע מאָל אין די געשיכטע פון דער פוס-באָל-„ליגע" אין פּוילען.

דער „ליגע"-פערבאַנד האָט אויך בעשטימט וועמען מ'מעג צום דאָזיגען מעטש צולאָזען אין די דאָזיגע רשימה געפונען זיך בלויז, די פער-וואַלטונגס-מיטגלידער פון לאָדזער און פּוילישען פוטב. פערבאַנד, ריכטער-קאָלעגיום, פאָרשטעהער פון ביידע קלובען און קאָרעספּאָנדענטען פון די אָנגעזעהענסטע צייטונגען אין פּוילען דערונטער אויך פון „נ. פאָלקסבלאַט".

דעריבער האָט מען טאַקע אויפ'ן דאָזיגען מעטש געקאָנט זעהען בלויז בעקאַנטע ספּאָרט-טוער און זשורנאַליסטען.

דאַגעגען אויף די דעכער און וועגען האָט מען געקאָנט זעהען אַ פאָר הונדערט נייגעריגע.

ביי אַן'אומגעהויערע שפּאַנונג און שטאַרקע דענערוויזקייט הויבט דער ריכטער ה' באַראַן פון פּויזען אָן דעם מעטש, אַלעמענס אויגען טראָ-גען זיך שנעל צו דער עלף מעטער-ליניע ווי ווִיסלאַ דאַרף אויספיהרען די עקזעקוציע, דעם שטראָף-שטויס צו „ל. ק. ס'ן". פון פּובליקום, וועל-כע שטייען הינטער די פּלעטער, הערען זיך אויס-רופען: „שיסט נישט", „איהר זייט דאָך שוין אָן דעם אויך מייסטער" א. א. וו. קאַפּיטאַן ריימאַן 1 רוקט זיך רוהיג צו צום באַלעם און שיסט דעם עלף מעטער שאָס אָבער אַזוי נישט אויסגערעכענט, אַז „ל. ק. ס." טויערמאַן מילאַ דאַרף זיך זעהר ווייניג אָנשטרענגען דעם באַלעם צו כאַפּען.

מיט שטאַרקע אַפּלאָדיסמענטען און גרויסען ענטוזיאַזם ווערט דער דאָזיגער נישט געלונגענער שאָס בעגעגענט פון אַלע זייטען. און אויפ'ן שפּיל-פעלד ווערט דערווייל ווייטער, ביי אַ געוואַלטיגע אָנגעשטרענגטקייט, דער מעטש פאָרטגעזעצט, מיט וועלכען ס'פיהרט כסדר אָן „ווִיסלאַ", וועלכע גייען נישט אַראָפּ פון „ל. ק. ס" האַלבען פּלאַץ. 4 קאָרנערען און 3 פריי-שטויסען נוצט „ווִיסלאַ" נישט אויס. אַ גרויסע מאָס אַ דאַנק „ל.ק.ס." טויערמאַן מילאַ, וועלכער ראַטעוועט אין אַלע געפעהר-ליכע מאָמענטען, דאַגעגען „ווִיסלאַ"'ס טויערמאַן קאָזשמין האָט בלויז 2 מאָל צו אינטערווענירען דאָס כאַראַקטעריזירט אַמבעסטען דעם ווייטערען גאַנג פון מעטש.

ה. ב—ן.

דער יודישער אַרב. ספּאָרט-קלוב „גוויאַזדאַ" פון וואַרשאַ אַריבערגע-גאַנגען אין דער „אַ" קלאַס.

אין וואַרשאָ זענען דעם פערגאַנגענעם זונטאָג פערענדיגט געוואָרען די פינאַל-מעטשען פון דער „ב" קלאַס וועגען אַריבער צ געהען אין דער „אַ".

פון די 3 פינאַליסטען, וואָס האָב.ן געקעמפט אויפ'ן טיטול מייסטער פון דער „ב" קלאַס און אַריינצוגעהען אין דער „אַ" קלאַס איז אויך גע-ווען דער יודישער אַרב.-קלוב „גוויאַזדאַ".

פון די 4 מעטשען, וועלכע דער י דישער אַרבייטער-קלוב האָט געשפּילט, האָט ער דער-גרייכט 7 פונקטען מיט אַ טויערען-פערהעלטניס פון 13:7 ביי סך-הכל 1 פערלוירענעם פונקט.

„גוויאַזדאַ" עקזיסטירט זייט 1925 און שוין אין יאָהר 1926 האָט זי בעקומען דעם טיטול מייסטער פון דער „צע"-קלאַס אין וואַרשאָ און אַריינגעגאַנגען אין דער „ב".

ס'איז צו האָפען דאָס דער יודישער אַרב. ספּאָרט-קלוב „גוויאַזדאַ" וועלכער פערמאָגט אַ גוטע צוזאַמענגעשפּילטע און טעכנישע מאַנשאַפט ווע-לען אויך אין דער „אַ" קלאַס ברענגען אַ סך כבוד דעם אַרבייטער-און יודישען-ספּאָרט אין פּוילען.

ב.

Dr. med. St. Heinrich
POMORSKA 10, TEL. 47-67
ספּעצ. פון אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען-שטראַהלען
נעהמט אָן פון 2—3 נאָכמ. און פון 4—7 אָווענד

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פאַר אויערען, נאָז, האַלז- און לונגען-קראַנקהייט
קאָנסטאַנטינער 9. טעלעפאָן 27-31.

יודישער קאַמער-טעאַטער
לייטונג: מ. בראָדערזאָן.
די לעצטע 2 טעג!
היינט - 1 פאָרשטעלונג:
אָנהויב 9.30 אַ זייגער אָווענד
„אַרט"
זאַכאָדניאַ 43
„אַלץ טאַנצט"
אינסצעניזירטע לעגענדע אין 2 אַקטען מיט פּראָלאָג, אינטערמעצצאָ און עפּילאָג.
1) שטאַרקער פון טויט
2) ליבשאַפט שיסט.
3) אונזערע קינדער.
4) אין ווילדען וואַלד.
5) ווען ווייבער שווייגען.
6) וואָס יעדער טהוט.
7) אַלץ טאַנצט.
הנחה-בילעטען זענען היינט גילטיג.
ליטער. לייטער: מ. בראָדערזאָן. מוזיק. לייטער: דוד בייגעלמאַן. דעקאָראַציעס און קאָסטיומען—ד. מאַטוס און ש. בלום. קאָנפערענסיערן: י. ריינגלאַס און מ. נעלקען

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, האָר און וועגערישע קראַנקהייטען,
נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָווענד.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רע-דאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט" ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווע-רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן.
יורידישע אָפּטיילונג
פון „נייעם פאָלקסבלאַט".

גילטיג דעם 28-טען נאָוועמבער 1928

8401 יצחק ג—קעל.
אויב די אויפּמאָהנענדע מאַכט וועט פעסט-שטעלען דורך אַ בעשטעטיגונג פון 2 עדות, אַז איהר זענט נישט אומשטאַנד צו בעצאָהלען וועט דער חוב פאַר'ן אויסלענדישען פּאַס אַנולירט ווערען.

8402 אַ טרייער לעזער פון לוטאָמירסקאַ:
מ'קען שיקען קיין רוסלאַנד.
ס'דאַרפען אויסגעפילט ווערען ספּעציעלע פּושעקאַזען וועלכע איהר קאָנט אין גאַנצע קאָמ-פּלעטען בעקומען אויף דער פּאָסט געקויפט.

8403 אַ לאָקאַטאָר פון קילינסקיעגאָ.
נישט וויכטיג אין וואָס פאַר אַ צושטאַנד אייער וואוינונג געפינט זיך, קוים איז דער בנין איבערגעבויט געוואָרען מיט אַ בעשטעטיגטען פּלאַן, דאַרף עס טראַקטירט ווערען פאַר אַ נייעם, אויב אַזוי אינטערליגט די זעלבע וואוינונג שוין נישט די פאָרשריפטען פון דעקרעט און עס איז שוין אויך ממילא נישט פאַראַן קיין בעשטימטער פעסטגעשטעלטער פּראָצענט פוס, לויט וועלבען אַזעלכע לאָקאַטאָרען זענען מחויב צו צאָהלען דירה-געלד.

8404 A. A. 11
אינקאַסענטען מעגען זיי אפילו נישט בע קומען קיין גרונד-גאַזשע, מוזען זיי אויך ווערען פערזיכערט אין דער קראַנקען-קאַסע און דוקא אַלס פערפליכטענדע מיטגלידער.

8405 Sz. G.
אויב עס פעהלט אייער פאָטער 85 פּראָצ. פון דער נאָרמאַלער אַרבייטס-פעהיגקייט, אַלס איינס, ווי אַלט ער איז קוים זענען נישט פאַראַן קיין אַנדערע שטערונגען וועט אייך אַנאַפּיע קונסטוואָ ווערען אַנערקענט.

8406 I. R .F.
אויב אייער וואוינונג איז אין יוני 1914 יאָהר גערעכנט 150 רובל און איהר פיהרט נישט אין לאָקאַל קיין שום אונטערנעהמונג, דאַרפט איהר צאָהלען דירה-געלד פאַר'ן לויפענדען 4 קוואַרטאַל 54 זל. 87 גר.
וואָס שייך די אויסגאַבען, דאַרפט איהר צאָה-לען אויף אייער חשבון 3 זל. אַ קוואַרטאַל.

8407 אַ רעזערוויסט פון 1887:
אויב איהר זענט שוין געווען אויף די קאָנ-טראָל-פערזאַמלונגען אין יאָהר 1927, 1926 אָדער 1925, ווערט איהר איצט נישט גערופען.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאַנאַ 43. טעל. 32-41
ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און מענער-שוואַכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קוואַרץ-לאַמפּע (האַ-אויספּאַל)
נעהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָווענד.

Dr. med. A. Uryson
קאָנסטאַנטינער 20. טעל. 35-85
נעמט אָן פון 3 ביז 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

די 355-סטע יאָהרצייט פון מהרש"ל ז"ל.

(זונטאָג י"ב כסלו איז געווען דער יאָהרצייט-טאָג פון גאון ר' שלמה לוריא אשכנזי ז"ל)

אין יאָהר 1510 איז געבוירען געוואָרען דער בעוואוסטער בעריהמטער וועלטס־גאון און פוסק ר' שלמה לוריא אשכנזי (מהרש"ל) אין פּויזען (ריי־טשלאַנר) צו זיין פאָטער הרב הגאון ר' יחיאל לוריא, פון ווירמייזא. ער שטאַמט פון די שעהנסטע אָנגעזעהנסטע משפחות פון דער גאַנצער וועלט. זיין יחוס איז פון רש"י, ער איז דאָס 33־טע דור פון תנא ר' יוחנן הסנדלר, דאָס 4־טע דור פון רבן גמליאל הזקן דער זוהן פון שמעון הצדיק וואָס ער שטאַמט פון די פאַמיליע פון שפטיה בן אביטל דער זוהן פון דוד המלך.

ר' שלמה לוריא צו פינף יאָהר האָט ער שוין אַרויסגעוויזען זיין געניאַליטעט זיינע גאָנישע פעהיג־קייטען. „זיין שאַרפען זכרון, ער האָט געשמט אויף די גאַנצע וועלט. אַלע גרעסטע גאונים אין יענינע צייטען זענען איבערראַשט געוואָרען פון זיין גרויס גאונישקייט. אַלס איינער פון די גרעסטע יודישע געלעהרטע האָט ער זיך ענטוויקעלט אין די יונגע יאָהרען, זיין זכרון איז געווען וואונדערבאַר. פון טאָג צו טאָג האָט ער זיך ענטוויקעלט און אַרויסגעוויזען זיינע אויסערגעוועהנליכע גאונישע פעהיגקייטען. זיין פאָטער, רערזעהענדיג זיין גאונות, זיין שאַרפען מוח, זיין אויסערגעוועהנליכען זכרון האָט ער איהם איבערגעגעבען זיין שווער ר' יצחק מווירמייזא דעם מהרש"ל׳ס מוטערס פאָטער, ר' יצחק פון ווירמייזא איז געווען איינער פון די גרעסטע געלעהרטע. ר' שלמה לוריא איז אויפגעצויגען געוואָרען אונ־טער די השגחה פון זיין זיידען ר' יצחק מווירמייזא.

די גרעסטע יודישע הויכגעבילדעטע גרויסגעלעהרטע האָבען זיך צו איהם געווענדעט מיט פערשיידענע שאלות ותשובות. יענע צייט איז געווען זעהר אַ קריטישע האָבען זיינע עלטערען געוואַנדערט קיין פּוילען ווא זיי האָבען זיך בעזעצט.

אין יאָהר 1535 איז זיין זיידענס הויז פער־ברענט געוואָרען אין פּאָזען איז ער געפאָהרען קיין פּוילען צו זיינע עלטערען אין די שטאָדט אָסטראָה. דאָרט האָט ער חתונה געהאַט מיט אַ געוויסער ליפקע, די טאָכטער פון הגאון ר' קלמן קלונימוס האברך קאַשטאַן, דער אָסטראָהער ראש הישיבה, ער איז געווען אין דער צייט פון הרב הגאון ר' שלום שכנא פון לובלין.

שפּעטער איז ר' שלמה לוריא אויסגעוועהלט געוואָרען אַלס אַ רב און איז אויפגענומען געוואָרען מיט גרויס כבוד. אין שטאָדט „בריסק דליטא" און דאָרט האָט ער געגרינדעט און אויפגעשטעלט אַ גרויסע ישיבה.

אין יאָהר 1550 איז ער אויפגענומען געוואָ־רען אין אָסטראָה אויף זיין שווערס אָרט אַלס רב און ראש ישיבה צו זיין ממלא מקום. נאָכהער איז ער געוואָרען אויסגעוועהלט פאַר רב הכולל (אוי־בערראַבינער) איבער גאַנץ וואָהלין, די מאַכט האָט איהם געשעצט אַלס הויכגעבילדעטער און יודישער פאָרשטעהער און גייסטליכע פּערזענליכקייט. ד׳שרי־בער ווערט ער מאַנכע מאָל גערופען מהר"ש מאָסטראָה.

מיט עטליכע יאָהר שפּעטער האָט ער פער־לאָזט אָסטראָה־וואָלין און האָט געוואַנדערט נאָך ליטע און דאָרט זיך בעזעצט אַ געוויסע צייט און האָט דאָרט פּעשפּרייט די יודישע ליטעראַטור גע־גרינדעט פיל ישיבות, פערפלאַנצט די תורה און עטיק אין די יודישע הערצער. דרייבער איז ער גערופען געוואָרען „מהר"ש מליטא".

נאָך דער פטירה פון רבי׳ן ר׳ שכנא דעם רמ"א׳ס שווער איז ער אויפגענומען געוואָרען פאַר לובלינער רב אויפ׳ן אָרט פון רב שכנא. אין לובּ־לין האָט דער מהרש"ל פערלייכט די גאַנצע וועלט בכלל און די שטאָדט לובלין בפרט. פון דער גאַנצער וועלט האָט מען זיך צו איהם געווענדעט מיט שאלות ותשובות און מען האָט איהם געהאַלטען פאַר דעם בעסטען מפורש אויף תלמיד.

ר׳ שלמה לוריא האָט מיט גרויס מיה אויפ־געבויט די גרעסטע שוהל אין לובלין. ער זעלבסט האָט זיך בעטייליגט ביי דעם אויפבוי פון דער שוהל. ער האָט געלייגט דעם גרונד־שטיין, מיט שווייס געטראָגען די ציגעל, די שטיינער פון די פונדאַמענ־טען. 36 איילען די לענג פון דער שוהל, 32 איי־לען ברייט און עקזיסטירט נאָך ביז׳ן היינטיגען טאָג, זי ווערט גערופען „מהרש"לם שוהל", דאָס איז די שטאָדט־שוהל.

נפטר געוואָרען איז ר׳ שלמה לוריא י"ב כסלו שנת של"ר.

דוד יאדמאן.

די הזכרה צום ערשטען יאָהרצייט פון י. א. לייזעראָוויטש.

פון פּאַריז שרייבט מען: אַ קליין הייפעל מענשען, די גאָר נאָהענסטע פריינד און משפחה פונ׳ם פערשטאָרבענעם שרייבער י. א. לייזעראָ־וויטש (איזידאָר לאַזאַר) זענען פרייטאָג פאַרמיטאָג זיך צונויפגעקומען ביים קבר אויפ׳ן בית עולם באַניע. דאָס וועטער איז געווען אונערטרעגליך אַ שאַרפער רעגען און שטאַרקער ווינד האָבען נאָך טרויעריגער געמאַכט די קורצע ריהרענדע הזכרה־צערעמאָניע.

אַרום האַלב צוועלף האָט מען זיך געלאָזען פינ׳ם טויער פון בית עולם אויפ׳ן קבר פון דעם פערשטאָרבענעם. קיין מצבה איז נאָך נישטאָ. זי וועט אין קורצען געשטעלט ווערען.

דער קבר געפינט זיך אין אַן׳אָנגעזעהענעם אָרט פון דער יודישער אָבטיילונג. נעבען דעם קבר געפינט זיך אַ צווייטער — דער פרויס — ביי־דע חברים זענען אַרומגענומען מיט אַ הילצערנער פערצוימונג.

צוויי שוואַרצע הילצערנע ברעטלעך מיט אויפ־שריפטען: „י. א. לייזעראָוויטש" און „מאַדאַם וועוו (אלענה) לייזעראָוויטש" און מיט דאַטומס פון טויט, גאָר נאָהענטע איינע פון דער צווייטער — דאָס איז אַלעס וואָס איז געבליבען נאָך דער טראַגיש אומגעקומענער פאַמיליע.

חזן הירשין מאַכט אַן׳אל מלא רחמים. דאָס יאָמערנדע וויינען פונ׳ם פערשטאָרבענעמס שוועס־טער מישט זיך צונויף מיט די טענער פון חזן היר־שינס „אל מלא רחמים" און קדיש און טראָגט זיך פונאַנדער איבערן לייריגען בלאָטיגען בית עולם.

די צערעמאָניע דויערט ביי אַ פערטעל שעה.

די עטליכע פריינד און צייטונגס־לייט, וועל־כע זענען געקומען מזכיר זיין דעם אָנדענקען פון פערשטאָרבענעם קאָלעגע, זענען זיך אַרום 12 צו־גאַנגען. אַלע אונטער דעם שווערען איינדרוק פון דער טרויעריגער עראינערונג.

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פאַר הויט־, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע.

הייל־ונג מיט קווארץ־שטראַהלען און דיאַטערמיע

DZIELNA 9 (Narutowicza), tel. 28-93

נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8, פרויען פון 3—4

וואַרטע זאַל פאַר פרויען.

ריאָ-דע-זשאַניירא מאַכט פאָרוואורפען דייטשלאַנד פאַר איהר אַנטיסעמיטיזם.

דייטשע קאָליגאַנעם האָבען נעבעך געהאַט אַ ביטערען טעות.

פון וויטען בראַזיליען. פון ריאָ דע זשאַנעירא שרייבט מען וועגען פאָלגענדער אינטערעסאַנטער געשיכטע:

מוריציאָ לאַסערדאַ, איינער פון די אַקטיווסטע מיטגלידער פון שטאָדט־ראַט אין ריאָ דע זשאַנעירא, האָט געהאַלטען אַ גרויסע רעדע וועגען אַנטיסע־מיטיזם אין אייראָפּע.

די רעדע פון ה׳ לאַסערדא ווערט זעהר לעבעד־ריג קאָמענטירט דורך דער גאַנצער בראַזיליאַנער פּרעסע.

די סיבה פון לאַסערדאַס רעדע ליגט אין דעם נישט לאַנג פאָרגעקומענעם קאָליגאַנישען אָנפאַל אויף די גאַסען פון ברעמען (דייטשלאַנד) אויף דעם בראַזיליאַנישען קאָנסול דר. אָסקאַר פּאַראַניאָס. אַן׳אָרגאַניזירטע גרופּע „היטלעראָווצעס" (דייטשע פאַשיסטען און אַנטיסעמיטען) איז אויף אַ ברעמער גאַס בעפאַלען דעם דערמאָנטען בראַזיליאַנישען קאָנסול און איהם מערדערליך צושלאָגען. איינער פון די קאָליגאַנעס האָט באַלד ביים ערשטען פּאָלי־צייאישען פערהער געמאָלדען, אַז עס איז פאָרגעקו־מען אַ טעות, ווייל דר. פּאַראַניאָס איז עהנליך צו אַ יוד, און אָנגעהמענדיג איהם אַלס אַזעלכען האָט דער קאָליגאַן און זיינע חברים אויסגעפיהרט דעם אָנפאַל. עס איז דערווייל אויך בעקאַנט געוואָרען, אַז רעמזעלבען טאָג האָבען די „היטלעראָווצעס" פּאָ־גראָמירט אַ רייהע יודישע הייזער אין ברעמען.

די דייטשע רעגירונג האָט צוגעשיקט איהר בעד־רויערונג דער בראַזילישער רעפּובליק, אויך דער סענאַט פון דער שטאָדט האַמבורג האָט איבערגע־שיקט דער שטאָדט־פערוואַלטונג פון ריאָ דע זשאַ־נעירא אַ בעשולם לויט וועלכען עס ווערען פער־אורטיילט די פאַשיסטישע מעשים און עס ווערט פערזיכערט, אַז די שולדיגע וועלען בעקומען אַ האַרבע שטראָף. דער האַמבורגער סענאַט איז אָבער געווען זעהר בערערעוודיג אין זיין בריף קיין ריאָ דע זשאַנעירא, און אינ׳ם בריף ווערט אויך דער־מאָנט, אַז אַ גב אורחא איז נישט אָנגעיהרט גע־וואָרען דער כבוד פון דער בראַזילישער רעפּובליק וויבאַלד דער אָנפאַל איז אויף דר. פּאַראַניאָס איז געשעהן צוליב זיין עהנליכקייט צו דער יודישער ראַסע.

די שטאָדט־פערוואַלטונג פון ריאָ דע זשאַ־נעירא האָט שוין געוואָלט אָננעהמען אַ רעזאָלוציע צופרידען שטעלען מיט דעם בריף פון האַמ־בורג, אָבער ה׳ לאַסערדאַ האָט זיך געמאָלדען צום וואָרט און האָט ערקלערט:

„מיר קענען נישט פערבייגעהן יענעם טייל אינם בריף פון אונזערע קאָלעגען אין האַמבורג, וואו עס רעדט זיך וועגען אוממענשליכע בעציהונגען, וואָס עקזיסטירען עד היום אין אייראָפּע אין בעצוג צום יודישען פאָלק. דער גייסט פון בראַזילישען פאָלק און פון אונזער קאָנסטיטוציע, אויך די געשיכטע פון דער פרייהייטליכער אַמעריקע פאָדערט פון אונז מיר זאָלען פּראָטעסטירען געגען דעם, וואָס דער אַנטיסעמיטיזם מיינט צו זיין אַ געזעצליכע ערשיינונג אויף יענער זייט ים. אין אַ נזער ענטפער־בריף דאַרף דער ראַיאָנער מאָמענט פערנעהמען אַ קענטר־גען פּלאַץ".

די גאַנצע פערוואַלטונג פון שטאָדט־ראַט האָט צוגעשטימט צו ה׳ לאַסערדאַס פאָרשלאַג. ה׳ לאַ־סערדאַ געהערט צו דער זעהר יונגער אין בראַזיל סאָציאַליסטישער אַרבייטער־פּאַרטיי. וועלכע איז לויט׳ן פּראָגראַם עהנליך צו דער ענגלישער אַר־בייטער־פּאַרטיי, און אין שפּיץ פון וועלכער עס שטעהט דער זעלבער ה׳ לאַסערדאַ.

עס דאַרף דערמאַהנט ווערען, אַז אין בראַזיל איז קיין מאָל קיין סיבה נישט געווען צו רעדען אין די אָפיציעלע קרייזען וועגען יודען. עס קומט אוים צו הערען וועגען דער יודישער עמיגראַציע קיין בראַזיל — אָבער אויך דאָ, ווי וועגען אַנ׳־עמיגראַציע פון „רוסען", „פּאָלאַקען", „רומענער." קיין פּאָליטישען כאַראַקטער, אויך קיין נאַציאָנאַ־לען, רעליגיעזען אָדער ראַסען־כאַראַקטער האָט די יודען־פראַגע דאָ קיינמאָל נישט געטראָגען.

דער שוואַרצער וואָלף

8) (ראָמאַן).

דאָס מיידעל האָט געמאַכט אַ מינע, אַז זי גלויבט נישט.

— יאָ, עס איז אַזוי, איך פערזיכער אייך! — האָט קאַטשאַלקאָווסקי צוגעשאָקעלט מיט׳ן קאָפּ — דער פערברעכער האָט לעת עתה געהאַט גרויס מזל. דאָס דערקלערט זיך הערמיט, וואָס ער אַרבייט אָהן מיטהעלפער און גנב׳עט נאָר איידעלשטיינער, וועלכע ס׳איז נישט שווער צו אויסבעהאַלטען און צו פער־קויפען, נאָר איצט — האָט דער גראַף מוסיף געווען מיט אַ שמייכעל — איצט דאַכט זיך, האָט ער זיך אויסגעגליטשט, דאָס מזל האָט זיך אָפּגע־קעהרט פון איהם, און ס׳נעהמט אַ סוף צו זיין קאַריערע.

— וואָס רעדט איהר! — האָט אויסגערופען דער אַלטער רושייקאָס — שוין ושע איז פּאָליציי געקומען אויף זיינע שפּורען?

— מ׳האָט זיך דערוואוסט, ווער ער איז! — האָט קאַטשאַלקאָווסקי געענטפערט.

דער שמועס האָט געווענדעט אויף זיך די אויפמערקזאַמקייט פון די קעלנער׳ס, וועלכע האָבען זיך צוגעהערט מיט אָפענע מיילער.

אַפילו ראַרושינסקי איז געוואָרען אומרוהיג, און פערגעסען צו איבערדרעהען די צייטונג.

זיין פערוואונדערטער בליק איז אָבער געווען געווענדעט בלויז אויף קאַטשאַלקאָווסקי׳ן.

וולאַרעק האָט אָפּגעלעגט נאָפּעל־מעסער אין אַ זייט, דערטרונקען זיין גלאָז וויין, פערזיכערט אַ פּאַפּיראָס, און צורופענדיג צו זיך אַ קעלנער, האָט ער געלאָזען בעשטעלט קאַווע מיט ליקער.

— מ׳ווייסט ווער ער איז! — האָט זיך דער אַמעריקאַנער פערוואונדערט — הייסט עס, אַז מ׳האָט איהם געפּאַקט?

— ניין, איך זאָג נישט, אַז מ׳האָט איהם שוין געפּאַקט, — האָט דער גראַף אַ שמייכעל גע־טון — נאָר קיין געהיימניש איז ער שוין מעהר נישט... פאַר געוויסע קרייזען.

— ווער זשע איז ער?

— דאָס... זייט מיר מוחל... קאָן איך אייך נישט זאָגען... כ׳האָב מורא, אַז איך האָב אייך אַזוי אויך צופיל געזאָגט... ס׳איז דערפאַר, ווייל איהר זענט פריינד!...

אַ ציה טוענדיג דערביי מיט די פּלייצעס, האָט ער זיי געגעבען צו פערשטעהן, אַז די קעלנערס האַלט ער נישט פאַר קיין מענשען בכלל, און די מענשען, וואָס זיצען ביי די טישלעך אינטערעסירען איהם סבכלל נישט.

— אָבער — איז רושייקאָס צוגעשטאַנען — אפשר וועט איהר אונז דאָך זאָגען ווי־אַזוי מ׳איז געקומען אויף זיינע שפּורען, און זיך אָנגעשטויסען ווער ער איז...

— דאָס איז נישט שווער געווען: צוגעגאַנגען איז עס אַפילו זעהר פּשוט. איך בין בעשיידען, אָבער איך מוז זיך מודה זיין, אַז די אידעע האָב איך גע־געבען מיין פריינד, דעם לייטער פון דער געהיים־פּאָליציי.

יענער איז געווען אַזוי אַיסער זיך און בידער־שלאָגען פון זיינע מיספּאָלגען, אַז ער האָט זיך אַפילו געוואָלט אָננעבען אין דימיסיע.

אַזוי ווי יענער איז אָבער מייער אַ פריינד, איז זעלבסטפערשטענדליך, אַז איך האָב געהאַט רחמנות אויף איהם, און איך האָב זיך בעמיהט אויסצונוצען אַלע מיינע פעהיגקייטען, כדי איהם ענדליך צו קומען צו הילף, און אין מיין מוח איז מאַקי געקומען אַ געדאַנק, וואָס האָט מיר געגעבען די מעגליכקייט אַריינצוטראָפען ליכט אין דער ראָ־זיגער געהיימעניש.

— ווילט איהר אונז נישט דערצעהלען, וואָס איהר האָט אויפגעטון? — האָט זיך מיט פאָר־וואורף אָפּגערופען דאָס מיידעל.

— בנאמנות, איך ווייס נישט... איבעריגענס, פאַרוואָס זאָל איך אייך נישט דערצעהלען?... ווי געזאָגט איז עס געווען אַ פּשוטע און לאָגישע זאַך. בעשליסענדיג, אַז דער „שוואַרצער וואָלף" מוז זיין אַ מענש פון אַן׳אויסגעשפּראָכענעם טיפּ, פון ספּעצ־יעלע געוואוינהייטען, און אַ בעזונדערען אופן פון לעבען, איז אויסגעגעבליבען אַ זוך צו טון אין פּוילען אַזעלכע מענשען, וואָס ענטשפּרעכען זיינע סימנים, און איינשטעלען אַן׳אָבסערוואַציע פון זיי, ביז וואַנען זיי וועלען זיך אַליין נישט פערראַטען...

— איהר מיינט אוודאי, אַז מיט דער ראַזינער דערקלערונג אייערע, וועלען מיר זיך צופרידען־שטעלען? — האָט מיט פערדרוס אַ זאָג געטון דער אַמעריקאַנער.

— ס׳איז וועניג? זאָל איך נאָר רעדען? גוט! איך מוז אייך זאָגען, אַז איך בין זעהר שטאָלץ אויף מיין ערפאָלג! די אויפגאַבע איז געווען נאָר נישט פון די לייכטסטע! עס איז אַן׳אונגעהייער ספּריטנער פערשוין!

ביי די ראַזינע ווערטער האָט זיך קאַטשאַל־קאָווסקי אַזוי אויסגעדרעהט אויפ׳ן שטול, אַז ער האָט פון דער זייט נעקאָנט זעהן וולאַרעק׳ן.

וולאַרעק האָט עס בעמערקט, אָבער דער אויסדרוק אויף זיין פּנים איז געבליבען אַ גלייכ־גילטיגער, ווי פריהער.

קוקענדיג הינטערוויילעכץ אויף ראַרושינסקי׳ן, האָט זיך וולאַרעק איבערגעלעגט: צי רעדט קאַט־שאַלקאָווסקי׳ן דעם אמת, צי פיינט ער זיך סתם אוים...

— דערצעהלט ווייטער, איך בעט אייך! — האָט געבעטען דאָס מיידעל.

— איך קאָן אייך נאָרנישט אָפּזאָגען, פריילין... אַלזאָ, פון דער אויפפיהרונג פון דעם ראַזינען מענשען האָט מען געקאָנט אורטיילען, אַז ער איז נאָך אַ פריילעריגער און האָט נישט קיין נאָהענטע פריינד... איהר פערשטעהט מיך?

— ניין! — האָט זיך אָפען מודה געווען דער אַמעריקאַנער.

— פולשטענדיגע אָפּגעשלאָסענקייט — האָט דער גראַף, פילאָזאָפירענדיג פאָרטגעזעצט — איז אַן׳אוממעגליכע זאַך ביי נאָרמאַלע מענשליכע פער־העלטענישען. ווילענדיג־צו־נישט־ווילענדיג הויבט אָן יעדער מאַן אונטערבעוואוסטזיניג, אַרויסגעבען זיינע סודות דער פרוי זיינער, דער געליבטער, די קינ־דער, דעם נאָהענטסטען פריינד, און אַ סוד, וואָס איז בעקאַנט פאַר צוויי, הערט שוין אויף צו ווערען סוד... און דערפון קומען שפּעטער אַלע אומאַנ־גענעהמע קאָנסעקווענצען!... אַרויסגעהענדיג פון דעם ראַזינען שטאַנדפּונקט, האָט מען געקאָנט קו־מען צום אויספיהר און זיין מעהר, ווי זיכער, אַז „דער שוואַרצער וואָלף" האָט נישט קיין ווייב, און נישט קיין נאָהענטע פריינד. צו דעם צו האָט מען געמוזט צוגעבען, אַז ער מוז אומבעדינגט זיין יונג, הריסט, האָבען פאַנטאַזיע און שכל, אינטעליגענץ, און פערנעהמען זיך מיט אַזאַ בעשעפטיגונג, וואָס דערלויבט איהם פריי צו אַרומרייזען, נישט אַרויסרופענדיג קיין חשר.

(פאָרטזעצונג קומט)

גרויסער סקאַנדאַל אין די סיים־קולוארען.

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

סקי אין נאָמען פון 3 קלובען (פ.פ.ס., וויזוואָלע־ ניע און פּויערים־פּאַרטיי) איבערגעלייגט אַ רע־ קלאַראַציע אין וועלכער ס'ווערט שאַרף פּראָטעס־ טירט נעגען אַזאַ אַרט ערלעדיגען פון פּאָליטישע ענינים אין סיים.

פּאָרזיצער: כ'האָב נישט געקענט רעאַגירען ווייל דאָס איז נישט געשעהען אויף דער זיצונג.

רעפּ. ריאַמאַנט: די דראָהונג איז געפאַלען דאָ ,אוי ,פרער זיצונג און איהר האָט אויף דעם נישט רעאַגירט!

דער גאַנצער ענין איז איבערגעגאַנגען אין מאַרשאַלעק־געריכט.

אויף דער נאָכמיטאָג־זיצונג האָט גענומען אַ וואָרט דער אינערן־מיניסטער סקלאַרקאָווסקי ,וועל כער האָט צווישען אַנדערען אויך געענטפערט דעם רעפּ. גרינבוים.

דער מיניסטער האָט געזאָגט: מיר פיהרען דעם קאַמף מיט דעם שעדליכען נאַציאָנאַליזם נישט נאָר אויף דער פּוילישער זייט, נאָר אויך מיט'ן נאַ־ ציאָנאַליזם פון רעפּ. גרינבוים.

רעפּ .גרינבוים האָט דאָ געבראַכט פּרטים וועגען קליינע אויסשרייטונגען וועלכע זענען שוין לאַנג ליקווידירט געוואָרען ,אָבער מיט דעם איז מען נאָר אויסען צו שרייען פאַר דער וועלט, אַז אין פּוילען איז שלעכט. עס וואונדערט מיך אָבער, וועגען רעפּ. גרינבוים זאָגט, אַז אַלע רעקלאַראַציעס וועלכע די רעגירונג האָט אָפּגעגעבען וועגען דער גלייכבערעכטיגונג פון די יודען זענען נישט פער־ ווירקליכט געוואָרען. צי האָט רעפּ. גרינבוים פער־ געסען, אַז אין פערלויף פון די לעצטע צוויי יאָהר האָבען 600 טויזענד יודען בעקומען בירגער־רעכט. ביי דעם האָט נאָך רעפּ. גרינבוים נאָך די דרייסט־ קייט אָפּצונאַרען די יודישע מאַסען.

רעפּ .גרינבוים שלאָגט איבער: אָפּצונאַרען? דאָס איז דאָך נישט קיין פּאַרלאַמענטאַרישע וואָרט, די מיניסטאָרען לערנען דאָך אונז דאָ רעדען.

מיניסטער סקלאַרקאָווסקי: איהר זענט די בּאַריערע צווישען דער פּוילישער און יודישער בע־ פעלקערונג, מיר ווילען אָבער אַרבייטען איבער אייערע קעפּ. ביי די האַנדעלס־און האַנדווערקער־ קאַמערן איז שוין געקומען צו אַ פערשטענדיגונג צווישען די פּאָלאַקען און יודען, דאַן איז אַרויסגע־ געבען געוואָרען דאָס געזעץ וועגען די יודישע קהלות, וואָס שייך די מעכאַנישע בעקריייען איז עס נאָר אַ מעשה, ווייל דאָס איז נישט בלויז קיין יודישער ענין, די מעכאַניזאַציע פון די בעקרייען איז אַרורכגעפיהרט געוואָרען אין פּוינער קאַנט, אין פּאָמערן און שלעזיען, צו דער מעכאַניזאַציע דאַרף מען נישט האָבען קיין 200 טויזענד זלאָטעס נאָר 7 טויזענד.

3

דאַן געהט דער מיניסטער איבער צו אַלגע־ מיינע ענינים און זאָגט:

איהר רעדט דאָ אַזויפיל וועגען דעם דיספּאָ־ זיציע־פאָנד פון אינערן־מיניסטעריום וועלכען איהר האָט אויסגעשטראָכען אין דער הויך פון 4 און אַ האַלב מיליאָן זלאָטעס. ווי שטעלט איהר זיך פאָר האָב איך געקענט אַרבייטען אָהן דיספּאָזיציע־פאָנר? איהר האָט דעם דיספּאָזיציע־פאָנר געשטראָכען און דער מיניסטאָרען־ראַט האָט איהם צוריקגעשטעלט. איך האָב געהאַט צוויי אויסוועגען, אָדער צו זיין פאָרמעל אין אָרדנונג אָדער בעגעהן אַ מלוכה־ פערראַט און גאָרנישט טון, איך האָב געטון מיין פליכט .

די ראָזיגע ערקלערונג פון אינערן־מיניסטער האָט אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגע מהומה. ס'האָבען זיך אָנגעהויבען בעראַטונגען אין די קולואַרען און די קלובען האָבען נישט געוואוסט וואָס זיי זאָלען אָנהויבען צו טון.

רעפּ .וואָשנוצקי "וויזוואָלעניע" ערקלערט, אַז דאָס גאַנצע זיצען און דיסקוטירען וועגען בּיורזשעט איז נאָר אַ קאָמעדיע.

רעפּ .ראָמבסקי ערקלערט אויך, אַז ס'איז נישט דאָ וואָס צו זיצען אין דער בּיורזשעט־קאָמיסיע, ראָטוּעלבע ערקלערט אויך רעפּ. ריבאַרסקי נ .ר.

רעפּ .גרינבוים פּאָלעמיזירט מיט'ן אינערן־ מיניסטער און זאָגט, אַז ער ווייסט נישט וועגען דעם, אַז ועקס הונדערט טויזענד יודען זאָלען האָבען בּע־ קומען בירגער־רעכט. וואָס שייך דעם ענין ווער עס נאַרט אָפּ די יודישע מאַסען, איז אין דעם מעהר קיין ספק נישט פאַרהאַן.

די איינציגע זאַך, זאָגט רעפּ. גרינבוים, וואָס וואָלט געקענט אונריכטיג מאַכען מיין האַלטונג דאָ וואָלט געווען ווען די רעגירונג זאָל איבערגעהן פון ווערטער צו מעשים.

אבי מ'האָט געמיינט...

וואַרשא, 27. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־ רעספּאָנדענט). דער רעגירונגס־בלאָק האָט אַרויס־ געגעבען אַ קאָמוניקאַט, אַז אין די פראַגע פון די ערד־פאַכטערס האָט ער זיך אָפּגעהאַלטען פון שטי־ מען נישט דערפאַר, ווייל ער האָט געוואָלט דעד־ מאָנסטרירען נעגען דער רעגירונג אָדער נעגען אַ מיניסטער ,נאָר פּשוט דערפאַר, ווייל אַזויפיל אויס־ בעסערונגען וואָס זענען אַריינגעטראָגען געוואָרען פערלאַנגען צייט זיי צו בעטראַכטען. דער ראָזינער קאָמוניקאַט האָט אַרויסגערופען אַן'אונצופרידענ־ הייט אין די קולואַרען.

קינא־טעאטער „CAPITOL“
רוג זאוואדזקא און זאַכאדניא.
סימפאָנישער אָרקעסטער מיט'ן אַנטייל פון אָרגאַנען אונטער דער לייטונג פון ה. ביינעלמאַן.

היינט און פאָלג. טעג!
„דער לעצטער קוש“
אין זייז בעסטער קרעאַציע א. ג.:
JOHN GILBERT
דער אפּגאָט פון עקראַן
מעכטיגע דראַמע אין 10 אַקטען.
בעמ. אויפ'ן ערשטען סעאַנס אין געוועהנליכע טעג ווי אויך שבת, זונטאָג און יום טוב פון 1 ביז 3 אַ זייגער נאָכמ. צו 50 גר. און 1 זל.

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאָלאָג־אַקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
נעמט אָן פון 6–8 אָוונד.

אַ גרויס זוניג
צימער
מעבלירט
צו פערמיטען.
צו דערוויסען זיך
שקאָלנאַ 24, וו. 6.

נוצט נור
Alboril
די פאַרנעהמסטע אַראָמאַטישע הויזליכע זייף.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט און ווענערישע קראַנקה. דערמאַנען און ליכט־הייל אינסט,
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט
צוריקגעקעהרט

אַ שטוב מיט אַ קוך
ווערט פון זאָפאָרט
געזוכט
דורכאויס פּאַרטער.
אָפּערטען אין אַדמ. פאַר „P“

Dr. DONCHIN
מאַניושקי 1, טעלעפאָן 9-97
ספּעציאַל ארצט פאַר אויגענקראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט קיין פּוילען.
נעמט אָן טעגליך פון 10–1 מיטאָג און פון 4–7 נ.מ.
זונטאָג פון 10 ביז 1 בייטאָג.

מעבעל
ערשטקלאַסיגע, אייגענע אויסאַרבייטונג ווי:
שפּייזע־צימער, שלאָף־צימער
ווי אויך איינצעלנע מעבעל־שטיקער
צו מעסיגע פּרייזען, גוטע בעדינגונגען און
רעיעלע בעהאַנדלונג איז צו בעקומען ביים טישלער שוו. יאַקובאַ 16.
ס'ווערען אויך אָנגענומען בעשטעלונגען. בעמ.: צופאָהר מיט'ן טראַמוואַי נומער 14.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.
Od wtorku, dnia 27-go do poniedziałku, dnia 5-go grudnia 1928 r. wł.
Dla dorosłych: Dla dorosłych:
DZIEDZICTWO KRWI
Dramat.
Dla młodzieży:
„SNUOK“
Obraz z życia eskimosów.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקה.
בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע.
האָט זיך איבערגעצויגען אויף אַנדזשעיאַ 5
נעמט אָן פון 8 – 10 פריה און פון 5–9 אין אָוונד.
בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

Dr.
J. POLAKOW
קינדער־קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינער 37a
טעל. 39-75.
צוריקגעקעהרט
נעהמט אָן אין דער לעטשניצע שייך גייערס מאַרק (פּעטריקאָ־ווער 294) פון 2 ביז 3½ נאָכם. און דערהיים פון 3½—5 נאָכם.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאַר ווענערישע הויט־קראַנקהייטען
און מענער־שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער.
קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגי־ שע און נערווען־קראַנקהייטען.
קוואַרץ־לאַמפּ. עלעקטרישער הייל־קאַבינעט קאָסמעטיק.
— — — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונד. — — —
פון 11 ביז 12 בייטאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמיטאָג
נעהמט אָן אַ פרוי־דאָקטאָר נור קינדער און פרויען.
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— — בעזונדער וואַרטע־צימער פאַר פרויען. — —
וויזיט 3 זל.

אויף די ווינטער־צייט
עמפּפעהל איך די בעקאַנטע דורך איהר פאַר'מלחמה'דיגער גוטקייט
קאָנסטאַנטינאָפּאָלער
כאַלווע
ראַכאַט־לאַקום און „בוזאַ“
זאָוי אַנדערע זיסיגקייטען
Z. ANGIELEWICZ, Narutowicza 8

ד"ר מ. וואָלפסאָן
17 ווסכאָדניאַ 17
טעלעפאָן 28-83
איז צוריקגעקעהרט

LEKARZ DENTYSTA
צאָהן־ארצט
St. GELBERG
פּעטריקאָווער 15, טעל. 80-03.

ד"ר א.ס. טענענבוים
וואָלטשאַנסקאַ 4, טעלעפאָן 40-25
אינערליכע קראַנקהייטען
איז צוריקגעקעהרט.
נעמט אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד. 2176

בּיטשריפט־ביורא
האַכבערג
פּאַנסקאַ 1
טעל. 36-77.
ערלעדיגט אַלע אַרט געריכטליכע־ און שטייער־אַנגעלע־ געגנהייטען אין אַלע אַמטען אויך אויף לאָדזער וואָיע־ וואָדזשטווע רעיעל און פּינקטליך.
בּעמערקונג: וועגען פּערזענליכע שטייער־פּראָגע נעהם איך פּערזענליך אָן צווישען 5–6 נאָכמיטאָג.

8־ונג, פּאָליסען־אינהאָבער!
שוין די לעצטע טעג ווערען נאָך רעגיסטרירט די רוסישע פּאָליסען ביים פערזיכערונגס־אינספּעקטאָר
ח. קאָנסקער
קאַמיענגאַ 9, טעלעפאָן 75-88.
טעגליך פון 9 ביז 11 פריה און פון 4 ביז 7 אין אָוונד.

Dr. med. ALBERT GOTLIB
פּיעטריקאָווער 26, טעל. 77-50
אַקושער און פרויען־קראַנקהייטען
נעהמט אָן פון 4 ביז 7 אין אָוונד. 2611

קוואַליפיצירטע
אַרבייטער
צו מענער־בעשטעלט
ווערט פון זאָפאָרט
געזוכט
ביי לאַסקאַ
פּיעטריקאָווער 25. 2759

אינדישע גומי אויף זוילען
אויך פּערטיגע גומענע זוילען אויף לוראָווע לאַטשען
אין גרויסען אויסוואַהל צו קאָנקורענץ־פּרייזען עמפּפעהלט
די פירמאַ
EICHENBAUM i FAJGENBAUM
Warszawa, Franciszkanska 22 tel. 404-79

לייה־ביבליאָטעק א. ג.
פון א. אייזענשלאָס
איז טעטיג יעדען טאָג פון 6–9 אין אָוונד.
אַ חוץ דינסטאָג. שבת פון 10 ביז 1 מיטאָג
און פון 6–9 אין אָוונד.

נעגען גרעסערע בעלוינונג.
איך בעט זעהר דעם לאַנג־געקליידעטען יוד מיט די ברילען מיט פאָרנעהמען אויסזעהן, וואָס האָט מאָנ־ טאָג דעם 19 ד. ח. 5 אָוו. געפונען אויף פּלאַץ־וואָל־ נאָשטשי אַ פּעקעל געלד און ער האָט אָפּגעגעבען דעם דעם יוד פון גאַלאַנטעריע־געוועלב, דאָס ער זאָל זיך ווענדען אין דער אַדמינ. פון דער צייטונג וועגען דער בעלוינונג. אין פאַל אַז ער וועט זיך נישט מעלדען קען ער האָבען גרויס עג"נ, ווייל מען איז אויף די שפּורען ווער ער איז און די קאָנסעקווענצען קען זיין זעהר אַ שווערע

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat“ Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.